

פרשת פקודי

בפסוק ותכל כל עבודת משכן אהל

מועד ויעשו כנ"ל ככל אשר צוה ה' את משה כ"ן עש"ו. לכאורה שתי מלות אלו כן עשו נראה כמיותר כי כבר כתיב ויעשו כנ"ל. נראה ע"ד ששמעתי מהרב החסיד מהו' יוסף בנימין מלובלין ז"ל על מקראי קודש ויקם משה את המשכן כאשר צוה ה' את משה ויבא את הארון אל המשכן כאשר צוה ה' את משה. דלכאורה היה צריך לזכור כאשר צוה ה' אותו חלף שהכתוב יעיד שגם לאחר עשיה לא היה מתפעל מאומה ולא היה מחזיק טובה לעצמו והיה באותו בחי' ממש כעת כאשר צוה ה' את משה כמו בשעת הצווי לא היה לו שום פני' כן בעת עשיה. ובזה מובן ג"כ מקרא הג'ל ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה זה קאי על גוף עשיה. כן עשו קאי על בחי' וכוונת העובד שלא היו להם שום התפארות רק כן עשו ממש בבחי' זו ככל אשר צוה ה' את משה :

נגמר הדבר ההוא. אל יפול לב אדם באמרו וכי מה פעל זה הלא לא עלתה בידו אלא יגיעותיו. לזה הקב"ה מרע"ה את כל ישראל ואמר להם ראו קרא ה' בשם כו'. ויראה ראו בעין שכליכם ותדעו מאמנה כי שום דבר טוב לא נופל ארצה וכל מעשך בספר נכתבים וברוב הימים תמלאנו וילמית ויעשה פרי. וראו כי קרא ה' בשם בללל בן אורי בן חור. ללד כי חור מסר נפשו על קידוש שמו ית' על אשר ראה למוטע את אחיו ב"י מעבירה ונהרג עי"ו. הגם שלא פעל מאומה מ"מ שכרו לא יקופח ושומר לו ולדורותיו ובניו היוצאים ממנו יהיו לדיקים ודוכסים ואפרכים. ולכן כל לדיקי הדור אשר מסרו נפשם על עבודת שמו ית' כמו שראינו בעינינו ממורי ז"ל מווארקי אשר תמיד מסר נפשו עבור טובת ב"י ולא ינוח ולא יסקוט וכן שאר לדיקי הדור אשר ראינו שהשליכו גופם מנגד ומסרו נפשם לעשות רצון אביהם שבשמים נדע בבירור שביהם היוצאים מהם יהיו דוכסים ואפרכים כמשל הג"ל :

ספר ויקרא

כי יעיד עליו יודע תעלומות על בחינתו הגדולה שהיה נשאר בעטותו. ומאן דליהו זעיר אליהו רב. כי הגם ששמו נהס"י שהיה אלוף ואדון לכל הנביאים והוא באמת רם ונשא על כל. עכ"ל היה שפל בעיני עצמו. וכמו ששמעתי ממין אדמו"ר הרב הקדוש מפרשיסחא זלה"ה משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עדי מרום. ואמר לכאורה ח"ו אין לדבר סוף כיון שהוא משפיל גאים ח"ו הוא נעשה שפל וא"כ שוב מגביה ואין לדבר סוף. ואמר כי רשעים אפילו בפתחי של גיהנם אינם חוזרים ואפילו אם הוא משפילו הוא נשאר בגאותו. וכן מגביה שפלים הנדיק שהוא שפל בעיני עצמו אף שהס"י מגביהו הוא נשאר בשפלותו ובעטותו כמו כלי קטנה אף שעומד בגובה הסותל נשאר בקטנותו : בפסוק

ויקרא אל משה. א' דויקרא זעירא. עיין בבעל הטורים כי משה לא רצה לכתוב אלא ויקר דרך שנאמר בבלעם. כאלו לא נראה לו השם רק במקרה. ואמר לו הקב"ה שיכתוב גם האלף וכתבה קטנה. ולכאורה קשה כיון שטוה לו הקב"ה לכתוב היה לו לקיים רצון הבורא ית"ש. ועוד מה פעל בזה שכתבה קטנה. ונראה בעיניי כי הכוונה ללד כי האיש משה היה ענו מאד מכל האדם והיה נחמדת בלבבו שהוא אינו ראוי לגבוהה ורק במקרה היה לו הגבוהה והס"י גיזה לו לכתוב האלף לרמוז בזה שהוא אלוף ושר ואב לכל הנביאים. ואמנם אחר כ"ו לא נתפעל מאומה והיה נשאר בהוייתו במקום בבחינתו הראשונה. ולכן היה רצון הס"י להתהוות מאלף זו אלף זעירא להורות

בפסוק אדם כי יקריב מכם קרבן לה' אלה והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד וגשף עוט. להבין מלח לוא הנכתב בוי"ו ואל"ף וחכמים דרשו מה שדרשו ושבעים פנים לתורה. ונראה דהנה בזהר הקדוש פירש שהכתוב מתמיה והאיך אפשר שנפש כי תחטא הלא ושמעה קול אלה שמעניעין אותה קודם בואה לעולם תהי לדיק ואל תהי רשע. ונראה לפרש כל המקרא בדרך זה ע"פ דאיתא בזה"ק בד"ה או הודע אליו דהניגון בשעתא דבר נש חב קמי' קב"ה ולא אשגח בחטאי לאהררי' בתיובתא קמי' מארי' ואשדי לי' בחר כחפי' נשמת' מיני' סלקא ואסתרית קמי' קב"ה כדין פקיד מלכא לכנס"י ואמר או הודע אליו חטאתו אשר חטא אושיט דיקן עלי' ואודע לי' חובא בד"א הודע את ירושלים את תועבותיה כו' כדין אתער רוחי למיהדר בתיובתא קמי' מארי' ואחכנעא למקרב קרבנא דאח מאן דליצי' גם ביה חטי' ואגשי תפילה ולא אשגח עלי' וקב"ה זמין לקבלי' ופקיד לאודעא עלי' ובמה דינא כו' ומאן דקאים בלילה למלעי באורייתא ואורייתא קא מודע לי' חובי' ולא באורח דינא אלא כאחא דאודעא לברה במילי רכיך והוא לא אגשי לי' וכן בתיובתא קמי' מארי' ע"כ. וזה אפשר לרמוז במקראי קודש אלה. ונפש כי תחטא בתמי' ושמעה קול אלה כנ"ל. והוא ע"ד מאמרס ז"ל אבריו של אדם מעידין עליו בשעת הדין. או ראה שרואה בעיניו ע"י דינין ויסודין חלילה ששולחין עליו למיהדר בתיובתא. או ידע בגון דקאים בלילה למלעי באורייתא ואורייתא אודעי' לי' חובי'. אם לוא יגיד יראה שלו יגיד מן שמים למיהדר בתיובתא וסוף אס לא יגיד להחודות קמי' מארי' ולמיהדר בתיובתא וגשף עוט כמ"ש אולם אדם תסלק דרכו כו' יה"ר שגשבו בתשובה שלימה לפניו אמן:

במס

בפסוק אדם כי יקריב מכם קרבן לה' כו'. עיין באלשיך הקדוש כי שורש וטעם הקרבן הוא להיות כי מהראוי היה להעשות כל העבודות של הקרבן בו בעלמו רק שהש"י ברוב רחמיו וחסדיו לוקח נפש בהמה לפדיון נפש האדם. וזהו מכ"ס קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן האלן תקריבו את קרבנכם. ר"ל שתחשבו כל מה שנעשה בהבהמה ובבקר היה ראוי להיות בכס וכאלו נעשה בעצמכם. ולדעתי אפשר לרמוז בזה כי היום בגלות המד שאלן לנו קרבן כתיב ונשלמה פרים שפתינו עבודה שבלב זו תפלה בזמקום קרבן. ותענית להתמטט דמו וחלבו. אמנם עיקר הוא להיות בבחי' אדם ובהמה' תושיע ה' אדם שמוס' עלמו בהמה ואס' הש"י בעזרו ומתפלל כראוי אל יחזיק טובה לעלמו וידע נאמנה כי אך חסדי המקום הוא כמ"ש תכין לבס תקשיב אזניך. וכמו שפי' בספר ערבי נחל וידעת היום והשבות אל לבבך ויראה באשר תשיג לפעמים איזה דעת בתורה ועבודה והשבות אל לבבך תחזיר הדבר לבעלי' ותדע שהוא מהש"י וזהו לבבך כי שם מזור הגשף שהוא חלק אלהו מומעל [וגם ע"ד זור לבבי וחלקי אלהים]. וכמו ששמעתי בשם הרב מווארדיסלאב על מאמרס עולה שבר עולה בידו כו' אבל מי שיש לו לב נשבר מעל"ה עליו' הכתוב צ' כאלו הקריב כל הקרבות כולם. יראה שרק הכתוב מעלה עליו אבל הוא לא ידע מאומה כי העיקר הוא בעבודת הש"י שיהיה בעיני עלמו כאין. וזו שמרמו כאן הכתוב דב"ר אל בני' ואמר"ת אליהם דבור קשה ואמירה רכה יורה על שני ענינים על בזמן שבהמ"ק קיים ועל ימי הגלות ויגיד הכתוב אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. כי יראה שיקרב עלמו להש"י. מן הבהמה ומן הבקר כו' תקריבו את קרבנכם עיקר הוא להיות בבחי' בהמה בתכלית השפלות והכנעה ככ"ל:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה'.

ויקבלת פני השכינה. [ושמעתי ממורי הה"ק מקיאזמיר. כי קבלת פני השכינה הוא כפי ערך בחי' כלי אשר יש לו. כל חד וחד לפום דרגא דיליה. משא"כ ע"י מלות הכנסת אורחים וזכה האדם לבחי' ומדרגת האורח. ואם האורח הוא לדיק ואיש אלהים קדוש עובר עליו. ומכניסו לביתו ושם לו מטה שלחן וכסא ומגורה וזכה ומשיג בחינתו ומדרגתו אשר הוא הרבה והרבה יותר מערך בחינתו אשר הוא תמיד. וכאשר שמעתי ג"כ ממורי הה"ק מפרשיסחא ז"ל. על פסוק והוא עומד עליהם. כאשר הכניס אלו האורחים המלאכי מרום השיג בחינתם להיות בחי' עומד ושלא יפול לעולם ממדרגתו. כמו המלאכים שהם בחי' עומדים. וזהו והוא עומד שזכה לבחי' עומד. הוונס כי יש ג"כ חסרין וגרעון בבחינתם. שאין להם עליו והליכה ממדרגה למדרגה. אך שהם עומדים תמיד בבחינה אחת. לזה כתיב עליהם. שהבחינה הטובה אשר הי' לו מקודם יותר מהמלאכים לילך ולעלות תמיד ממדרגה למדרגה זאת נשאר לו. הכלל המעלה והבחנה הטובה אשר יש להאורח וזכה להשיג הבע"כ אבל לא בחינתו השפלה] ואמרו כל המאכיל פרוסה ללדיק כאלו קיים חמשה עומדי תורה. וכל הכופר בגמילות חסדים כאלו כופר בעיקר. וכל הנותן לדיק אפילו ניתן רשות למלאך הממונה על הפרעניות לפרוע ממנו. מיד בא מלאך הממונה על הדיקה ומליו. ואפילו כמה עומות בידו. כי מזהו ששעשה שקולה כנגד כל המצות. ועפ"י כל הג"ל יובן גדול מעלת מלות לדיק. וזה שאנו קורין פרשת שקלים כדי לזכור ולשום לב למילה רבה זו מלות לדיק כי היא מכפרת כקרבן. כמו בזמן בהמ"ק שהיו נותנים מחצית השקל לקרבנות לכפר על נפשותינו. וזה שאמר בגמרא שאלו להקדים זכירה לעשיה. כי בפורים הוא בחי' עשיה. לקיים מלות מתנות לאביונים. לזה אנו מקדימין זכירה לעשיה. כדי לזכור ולהכניס בלבבנו לקיים מלות לדיק ומתנות לאביונים בלב שלם ובטוב

במס' מגילה דף כ"ט במתניתין. ר"ח ארר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים חל להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר כו'. בשניה זכור בשלישית פרה לחומה ברביעית החודש הזה לכם. ופרש"י ר"ה ברביעית ששם פרשת הפסח. ובש"ס ירושלמי גרסינן אמר ר' חמא בדין הוא שיקדם החדש לפרשת פרה שהרי באחד בדין הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה. ונופני מה הקדימוהו שהיא טהרתו של ישראל ע"כ. להבין איך נטארו ישראל בקריאת הפרשה ובגמרא שם שזכור קודם פורים להקדים זכירה לעשיה. וקשה מה זה עשיה בפורים הלא גם ג' הוא אך ענין זכירה ולא עשיה בפועל. וגם מה מועיל לנו הזכירה. וגם להבין הלא החורה היא נלחיות ואיך שייכים המלות הללו עתה בזה"ל. ובאר בצוה"י סדר וענין הד' פרשיות וגאמר כי מלות שקלים היא למען לקנות מהן קרבנות לזכור ועתה בזה"ל שייך ג"כ מלה זו היינו מלות לדיק שמכפרת כקרבן כמו שאמרו חכ"ל בזמן שזית המוקדש קיים מוצח מכפר עליו ועכשיו שולחנו של אדם מכפר עליו פי' לתת לעניים משולחנו וכן אמרו ז"ל המאריך בשולחנו מאריך ימיו והנעם כדי שבתוך כך יבא עניי ונותן להם. [ואפשר לומר שדייקו בלשונם המאריך בשולחנו ולא אמרו המאריך בסעודתו אלא ר"ל קודם סעודתו יאריך וימתין עד שיבא עני לאכול עמו] ואמרו כל המעלים עיניו מן הדיקה כאלו עובר ע"י ואין הגשמים נעלים אלא בשביל פוסקי לדיק ברבים [ויראה כי יש אפילו נדיבי לב כאשר אירע להם אחיה היוק מיד פוסקין מלינת לדיק כאשר הם נותנים תמיד. ולפעמים כאשר ישית עליהם הגבאים שיטנו לדיק מלה. כמו למענות חייטין וכדומה. והם אינם רוצים ליתן כפי השומא. ועי"ז מונעים גם שאר העם מלינת. כפי אשר יושם עליהם]. וגם אמרו גדולה לדיק יותר מקרבנות. וגדולה הכנסת אורחים יותר

חזרע וז"ל יום ליום יביט חומר. לשון מים חצבה אש שנעבה כמין ארבעצעות הנצבהים למעלה. כמו כן הדיק בכל יום עולה לו חמירה נעימה יתירה [בחורה ועבודה] מיום אחרון. שיום אחרון שנהג בקדושה גורם לו קדושה יתירה ליום הבא אחריו. רק שלריך האדם לילך ממדרגה למדרגה. היינו שמתחלה לריך לתקן מדותיו ואת חטאות נעוריו ע"כ ע"ש. וזה הוא אמרם ז"ל מלוא גוררת מלוא כי קדושת המלוא אשר עשה מקודם. גורם לו קדושה יתירה ותשוקות ותשוקה למלוא השנייה. ובה יובן אמרם ז"ל כל יום יהי בעיניך כחדשות. כי ע"י המלוא והתורה אשר עשה מיום אחרון. עי"ז נתרבה לו הקדושה וכלות הפעל ליום הבא אחריו. אשר צבחי' זו לא היה מקודם וגררה בעיניו כחדשות. וזה אפשר כוננת מקראי קדש אלה. החודש הזה לכם ר"ל לעצמיכם. ותוכלו להשיג בחי' החדשות בעבודה בכל יום ויום. ראש חדשים ר"ל כי אז השיגו החדשות הראשון והארת הקדושה עד אשר בים זכו לאמר זה אלי ואנוהו. וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל. וכמו שהקשו המפרשים למה לא כתיב אנכי ה' אלהיך אשר בראתי שמים וארץ. ותירעו שאז נשעת בריאת העולם לא נשלם עוד כוונת הבריאה כי ה' דור המבול ודור הפלגה אשר השחיתו דרכם וכפרו באלהי עולם ה'. עד אשר הוליד את צ"י מזגרים. אז נתגלה אלהותו ית' בעולם. ע"י הניסים והנפלאות ועשה שפטים באלהיהם אשר היו עובדים לשה. ולכן נאמרו לו לשחיתו ולגלותו באלה לקיים פסילי אלהיהם תשרפון באלה. ונאמרו ועלם לא תשברו בו. בכדי שעצמות השלימות יהיו באשפחות ויהיו נכרים אשר הם משה אשר המזרים היו עובדים אותו. ולכן אז נשלם כונת הבריאה ונתגלה כי הוא לבדו מלך על כל הארץ. וזה ראש חדשים. כי אז ה' החדשות הראשון כהנ"ל. ראשון הוא לכם לתדעי השנה. כי הנה ידוע משפרי קודש כי יש מותין דקטנות ומותין גדלות. ויולדה כי בהתחלת וכניסת האדם לעבודה. בראותו כי

ובטוב עין. לקיים ואל ירע לבבך בחתך לו. כי זה הוא עיקר זכירת מחיית עמלק בזה"ל. למחות ולשרש כח הרע בחי' עמלק אשר בקרבנו. היינו כל המדות הרעות הנשרש בקרב לבו. כמו במלות דקה יש בני אדם הגם שיה נותנין. עכ"ל ירע לבבם בחתם. וזה הוא בחי' עמלק רוע לב. וכמו כן בכל המדות. לזאת את קורין פרשת זכור קודם פורים להקדים זכירה לעשיה. למחות את בחי' עמלק ולהיות לבו נכון וישר צעת העשיה שגם לבו יסכים להעשיה. שיהא בלב שלם ושמות. והנה אח"כ את קורין פרשת פרה לקיים ושלמה פרים שפתינו. כמו שאמר ז"ל כל העוסק בפרשת עולה כאלו הקריב עולה. וכמו שהפרה מטהר הטמאים. כן קריאת הפרשה מטהר אומנו. וכמו שהפרה מטמא טהורים. כן בקריאת הפרשה נדככה נפשותינו. עד שאנו מרגישים ונתוודע לנו איך נתרחקנו מהש"ת. ונטמאו נפשותינו מרוב עוונותינו. ובפרט חטאת נעורים אשר מי יאמר זכיתי לבבי טהרתי מעונותי. וממילא משיגים את רוח טהרה ע"י לב נשבר ונדכה. ומש"ה אמרינן בגמרא שמהראוי ה' להקדים פרשת החדש לפרשת פרה. ומפני מה הקדמונה פרשת פרה מפני שהיא טהרתו של ישראל. וע"י קריאת הפרשה נטהרו נפשותינו. וזוכה לעשות כל המצוות התלוים בחדש ניסן בקדושה וטהרה:

לפרשת החדש

עתה נבא לבאר ענין פרשת החדש. ונפרש המקראי קודם בפרשת בא. ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בדרך מצרים לראש החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. ולריך להבין למה מלוא זו שהיא מלוא ראשונה שבחורה כמבואר ברש"י בראשית. נאמרה במצרים מקום טומאה. וגם להבין המלות כפולות ראש וראשון. וסמיכת המקראות. החדש הזה לכם עם מלות קרבן פסח וזיקור ד' ימים. נקדים דברי הספר הקדוש נועם אלימלך פרשת

שועתם אל האלהים מן העבודה. ר"ל כוונתם ומחשבתם הטובה אשר היא להם ושקבלו עליהם עבודתו ית'. וזהו ה' לידך ליתן להם מזה או רק במזרים להורות להם לבל ייאשו עצמם הגם שהיו בשפל המדרגה מאוד מ"מ יזכו לזבח' התחדשות והארה גדולה מאוד כאשר היא באמת אח"כ :

והי' לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לתודת הזה. ר"ל כי לא היא באפשרי להם למזה רבה זו מזה שחיטת הפסח. רק ע"י ביקור ד' ימים. ר"ל שיבקר מוויי עצמו ובכל יום יתוסף בו קדושה ובחי' התחדשות [וד' ימים הם נגד ד' מדרגות דותם טמא חי מדבר. אשר אדם במעשיו מעלה הכל וכן להיפוך מוריד אותם] ע"י ביקור מומי חטאתו וירבה לעשות תשובה בלב נשבר ונדכה. וזהו והיה הדם לזכר. ר"ל דם של עצמיכם שיחמטעו דמכם ותלככם בתשובה. לאות על הבתים שלא יבא המשיח לגנוף. וזהו ולא יהיה בז"ס גנף למשחית. שלא ימלא המשיחית מקום מוכן בקרבכם לחול בו הענף ח"ו ואך תהיו כולכם נקיים וטהורים להשראת הקדושה בקרבכם. ושם פסוק כ"א. ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משנו וקחו לכם לאן [ופרש"י מי שיש לו ימשוך משלו ומי שאין לו יקח מן השוק. ולכאורה פשיטא הוא. ומה בעי קרא לזה] ובמדרש רבה אמר לו הקב"ה למשה כל זמן שישראל עובדין לאלהי מזרים לא יגאלו. לך ואמרת להן שיעשו מעשהיהם הרעים ולכפור בע"ז. וה"ד משכו וקחו לכם. כלומר משכו וידיכם מע"ז וקחו לכם לאן של מטה. והוא ע"ד סור מרע ועשה טוב. כי כ"ז שאלהם אינו עושה תשובה על הרע ועושה מזה היו כמובל ופרץ צדו. וצריך להבין האך שייך עתה משכו מע"ז כו' והתורה היא תמידית. ונקדים דברי המדרש רבה שמות. ואלה שמות ב"ה הבאים מזרימה את יעקב איש וביטו באלו. וה"ד חושך שבטו שונא בט וזהו שחור מוסר כו' שכן מלינו בישמעאל שהי' לו גגועין על אביו ולא ירדו ויאלו לתרבות רעה מה עשה ישמעאל כשהי' בן ע"ז שרם התחיל להביא אלם מן השוק והי'.

כי הוא רחוק מאוד מהש"י. אל יכול לב האדם באומרו אך אפשר לי להקרב עצמי לעבודה. ואך ישען עצמו במוחין גדלות אשר השיגו אבותינו ביציאת מצרים. אשר היו אז משוקעים במ"ט שערי טומאה ואעפ"כ חפץ בם השי"ת וקרבנו לעבודתו. בבחי' ארבע לשונות של גאולה והוא אחי והללתי וגאלתי ולקחתי. וברגע אחת הוויאם ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה. וזהו לבחי' הקדושה ולמעלות רמות. ולכן בהעלות האדם זאת אל לבו. ודאי לא יתייאש עצמו ויתחיל בעבודה. ויזכה לזבא לבחי' מוחין דקטנות. וכאשר יתמיד בעבודה. ירגיש בנפשו בכל יום בחי' התחדשות והארה יתירה מיום אחר. והוא בחי' מוחין גדלות נגד יום העבר. וזהו ראשון הוא לכם לתדשי השנה. ר"ל לזבא לבחי' התחדשות ומוחין גדלות בכל ימי השנה. ראשון וקודם לו הוא ענין גאולה מצרים. כהנ"ל שצריך האדם להעלות אל לבו ענין גאולה מצרים אשר היו אז בשפל המדרגה. ומ"מ השיגו לבחי' מוחין גדלות ולמדרגות רמים. וזהו מובן המדרש רבה בפרשת בא ד"א המודש הזה לכם הה"ד אשרי הגוי אשר ה' אליו. ויוצן עפ"י דברינו כי סיפא דקרא הוא העם בחר לנחלו לו. ושם נחלה הוא לירושלם עולם. כי משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם ותפץ הקב"ה בהארקם ששיגו לבחי' התחדשות והארה הקדושה. ולכן בעת יציאת מצרים העם בחר לנחלה לו. להיות להם זה הענין גאולה מצרים לנחלה ולירושלם עולם בכל דור ודור. שידבקו עצמם וישענו בבחי' מוחין גדלות שהשיגו אבותינו אז. אזי גם הם ישיגו ויבאו לבחי' הארה והתחדשות. וזהו שנאמר מקודם מתחשבות לבו לדור ודור. ר"ל ללד כי מחשבות לבו לדור ודור. לכן העם בחר לנחלה לו וכהנ"ל. שיזכו בו דורות הבאים ויהי' להם לנחלה שגם הם ישיגו לבחי' הארה ומוחין גדלות. כמו שהשיגו אבותינו מאז גם שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה. מיד כאשר הכינו את לבם לדרוש את ה' ועבודתו ית'. וכמ"ס ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ר"ל שזעקו על מניעת עבודת ה'. ולכן ותעל

וה' מלחם בו ועוזרו כמו שראה מאחרים מיד ותרם שרה את בן הגר המלרית אשר ילדה לאברהם מלחם ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה. שמה ילמד בני אורחותיו. מיד וירע הדבר מאוד בעיני אברהם. ויאמר אלהים לאברהם אל ירע בעיך. מכאן אתה למד שה' אברהם טפל לשרה בנבואות. מיד וישכם אברהם בבקר כו'. וכבר כתבתי בפרשת שמואל ע"ז שלכאורה יפלא מאוד על אברהם שה' מסר נפשו על קדושת שמו ית' לבער גילולים מן הארץ. ועתה כאשר ישמעאל ה' עובד ע"ז. וירע הדבר בעיניו לגרשו. אשר אפילו אחד מפסגותי העם כאשר רואה בזמן כי עובד ע"ז ודאי ה' מגרשו מביתו ברב בזיון וקצף. ונראה כי מבואר בספר לקוטי מרן ז"ל שם תמה אני שכל זמן שע"ז של ממון בעולם אם יבא משיח. ירצה שיש אנשים אוחזי ממון מאוד ואדוקים בהלות ממון כע"ז ממש ורמו לזה ללם בגימטריא כסף. וזה אפשר לרמו במדרש. מה עשה ישמעאל התחיל להביא ללם מן השוק. ר"ל שהריח בשוק ממון וה' אדוק בו כע"ז. ושרה ראתה ברוח קדשה. שהתאות ממון בזרע בקרב מאוד כע"ז. ולכן וירע הדבר מאוד בעיני אברהם. כי הוא לא ה' רואה כ"כ. ואך חשש כי הרוח ממון. כמו בחי' אנשים כשרים שעוסקים בזו"מ לש"ש. לכן ויאמר ה' לאברהם שמע בקולה. לקול רוח הקודש שבה. ולכן מבואר במדרש מכאן אתה למד שה' אברהם טפל לשרה בנבואות כי היא היתה רואה יותר באיזה בחי' הוא עוסק בזו"מ ומרויח. והנה גם עתה בעו"ה יש אנשים רבים שעובדים ע"ז בבחינה זו שיש להם חמדת ממון מאוד ועוסקים בזו"מ אך לאסוף ולקבץ הון. והממון הוא בעיניהם כע"ז. והנה בערב פסח מחויב כל אדם לקיים ושלמה פרים שפיתיו ולקרות סדר קרבן פסח ולכן לריך מקודם לקיים משכו מע"ז דהיינו להשליך האות וחמדת ממון שהוא כע"ז. [וכן כל העצירות שאמרנו חז"ל שהוא כעובד ע"ז כמו כל הכועס כאלו עובד ע"ז ולשון הרע ששקולה כע"ז וג"ע וש"ד. והטעם כי נשמת אדם הוא חלק אלהי ממנו. וע"י הכעס הוא

טורף נשמתו כמ"ש טורף נפשו באש. וכן לה"ר שדבר סרה על א' מישראל שיש לו חלק אלהי ממנו. וכ"ש כשדבר סרה על ת"ח ולדיק ר"ל. הרי הוא כמודבר סרה על השי"ת עלמו. ובמס' שבת ק"ה ע"ב הנזכר בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפור מעותיו בחמתו. היה צעניך כעובד ע"ז. שכן אומנתו של יתה"ר היוס אומר לו עשה כך ולמחר אומר עשה כך עד שאומר לו לך עבד ע"ז והולך ועיבד. א"ר אבין מאי קראה לא יהי כך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר. איזהו אל זר שיש בגופו של אדם היו אומר זה יתה"ר. נראה הבונה של אלו ג' דברים בגדיו הם המדות כמ"ש הסר ממך בגדים הזואים והלבש מחלות. כלים הם המלות ומעש"ט שהם כלי מלחמה של אדם נגד הית"ר. ומעותיו הם המלות היקרים שמתחן השי"ת בבית גמיו כמו יראת ה' היא אולו. וכמו המוריד דמעות על אדם כשר אשר אמר ז"ל שהקב"ה סופרן ומניחן בבית גמיו וכדומה. והם בדמיון מעות שהאדם סופרן ומניח בגמיו. ודרך הכועס מתחלה קורע כסותו ואח"כ עביר גוררת עבירה ומשבר כלי אומנתו אשר מחיה עלמו בו ואח"כ מפור מעותיו המזומנים לאלו אשר חיי האדם תלוי בו. [עיין בערבי נחל פ' יתרו בד"ה כה תאמר לבית יעקב מזה]. וכמו כן מתחלה ע"י הכעס קורע בגדיו הם המדות ואח"כ משבר כליו הם המלות שהם כלי זיינו נגד הית"ר ואח"כ מפור מעותיו המזומנים הם המלות היקרים המזומנים בידו ית'. [ועיין בזהר וירא ובוהר אמור] ואח"כ וקחו לכם לזן של מזה לקיים ושלמה פרים שפיתיו להמשיך לעלמו גאולה הנפש וגאולה הגוף. כי בניסן נאלו וביניסן עתידין לגאול: **דריבין** המנהג שמתנים מעות חטין דוקא לפסח ולא בשאר המועדים. נראה בהקדם לבאר הפרס"י דבר נא באיזה העם וישאלו איש מאת רעבו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב. אין נא אלא לשון בקשה בבקשה ממך זהירים על כך שלא יאמר אומר לדיק אברהם ועבדו וענו לאתם קיים בהם ואחרי כן ילאו ברכוש גדול לא קיים בהם. וכבר

זכר כחצתי במקומו שם כי לכאורה יפלא מאוד לחשוב על חצינו אברהם שעמד בעשרה נסיונות ועתה יהרהר על מדתו של הקב"ה ח"ו וגם מלת בזה היא כמיוחס. ונראה כי יש שני בחי' בעבודה האחד אשר עובד השי"ת מתוך עוני ודוחק והוא נסיון גדול כי עניות מעביר מדעת קונו. ויש נסיון ובהנה העובד את ה' מתוך הרצון והעושר ולפעמים זה נסיון יותר. כמ"ש וכסף הרביתי להם וחדב עשו לבעל. ונראה שמנה עבית כ' ויטוש אלוה עשהו: וזה שמעתי ממורי מפרשיסחא ז"ל ע"פ ויהי ה' את יוסף ויהי איש מלליה ויהי בבית אדוניו המארי ר"ל שעמד בשני הנסיונות שה' ה' עמו ר"ל בקרב לבו בין עת שהיה בבחינת איש מלליה ברום המעלה בין עת שה' בבית אדוניו המארי בשפל המודריגה. והנה כל מעמדתו של אברהם היה כמ"ש למען אשר יאיה את בניו ואת ביתו אחריו לעבוד זדקה ומשפט וחפץ נפשו ה' שגם בניו אחריו יהיו עובדי השם ויעמדו בשני הנסיונות האלה והנה מקורם נבחנו ב"י בנסיון העוני וקושי השעבוד וראה הש"י לזכות אותם להביא לפועל שיעמדו בנסיון העושר. לכן זיה להם שישאלו כלי כסף וכו'. וזה שאמר שלא יאמר אותו זדיק אברהם ועבדו וענו אותם קיים בה"ם שמוציא זה לפועל אשר עבדו השי"ת בבחי' זו כמ"ש ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה וכה"ל. ואחרי כן יאלו ברכוש גדול לא קיים בה"ם. ר"ל שיעבדו את השם מתוך העושר ורכוש גדול לא קיים בהם ר"ל בעמלומתם שיהיו בבחינה זו לעבוד את ה' גם מתוך העושר. והנה מזה יראה אשר ראו הנשי"ת היה שיעבדו ה' בימים האלה מתוך הרצון ותענוג. לכן קבלו וקיימו היהודים עליהם בכל שנה ושנה המנהג הזה. ליתן נדבת ידם וברכת ה' עליהם לקנות חטין ולחלקם לעניי העיר בכדי שלא יוחרר להם דבר לעבוד ה' אלהיהם מתוך הרצון כמו שהיה אז בימי אבותינו בעת יציאת ממצרים:

לשבת הגדול

במזמור א"ח סי' ת"ל. שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול לפי שנעשה

זו גם גדול דכתיב (שמות י"ב) בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש איש זבית אחת ושחטו אותה כל קהל ישראל. ופסח שילאו ישראל ממלכים ה' ביום ה' וגמלא שעשרה בחודש ה' ביום השבת ולקחו כל אחד שם לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו ושאלו המלכים למה זה לכם והשיבו לשחטו לשם פסח במלכות השם עלינו והיו שנייהם כחות על שחטו את אלהיהם ולא היו רשאים לומר להם דבר. ועל שם אותו הגם קורין אותו שבת הגדול. והב"י מציא טעם אחר דאיתא במדרש כשלקחו פסחיהם באותו שנה תקבצו בכורי מזרים אלל ישראל ושאלו למה עושים כך. אמרו להם זבח פסח הוא לה' שיהרגו בכורי מזרים הלוו אלל אבותיהם ואל פרעה לבקש ממנו שישלחו ישראל ולא רצו ועשו בכורות מלחמה והרגו מהם הרבה הה"ד למכה מזרים בבכוריהם. ועיין בב"י שהקשה דלטעמים אלו היו ל' לייחס לכולהו ימים מעשור לחודש עד פסח בשם גדולים דכולם נעשה כם ומתוך דעיקר הגם ה' ביום הראשון ומכאן ואילך כיון דרש דש. ועיין בב"י ומ"א דהקשו דהיו להו לקבוע ולייחס שם גדול בעשור לחודש אפילו חל בחול ומתוך המ"א משום שבעשור לחודש קבעו זו חגיגת שמחה זו מרים. והב"י מתוך בשם הרב מו"ה משה חריץ דבעשרה לחודש נעשה עוד גם שנבקע הירדן. וא"כ ה"א שהמעלה הוא מחמת גם זה לכן קראוהו שבת הגדול דיום עלייתן מהירדן לא היה בשבת. ולי נראה בעוה"י לתרץ קושייהם. וקושיית הב"י הג"ל. וגם יובן בזה טעם המנהג שהוצא בדרמ"א שטובין לומר עבדים היינו עד לכפר על כל עונותינו ולכאורה איזה ענין הוא בשבת הגדול לבקש על כפרת עונות. וגם יבא על כיון דקדוק אחד שמבואר במג"א סי' תכ"ט וז"ל ועכשיו נוהגין לדרוש בשבת הגדול ובשבת שובה. דלכאורה מה ענין שבת שובה בבאן בהלכות פסח. כי הנה כתיב (שמות י"ב) פסח כ"א ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משכו וקחו לכם לאן למשפחותיכם ושחטו הפסח. ובמדרש רבה פרשה ט"ז וז"ל וכן אחת מולא בישראל כשהיו במצרים היו עובדין ע"ז שנאמר (יחזקאל ד') איש את שקויו עיניהם לא השליכו

השליכו אמר לו הקב"ה למשה כל זמן שישראל עובדין ע"י לא יגאלו לך ואמרת להם שיניחו מעשיהם הרעים ולכפור בע"ז הה"ד משכו וקחו לכם כלומר משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם זאף של מזוה. [ענין בפרשת החודש מה שכתבתי שם]. ולבוארה קשה מאוד וכי היתכן איש אשר מכף רגל ועד ראש אין בו מתוס ומלוכלך בלואה ומגולל באשפה וכי מיד יקחחו וילבישו אותו שני ובגדי מלכות ולהיות מרואי פני האלך היושבים ראשונה במלכות. וק"ו ב"ב של ק"ו אז שהיו עובדי ע"ז והיו משוקעים בטומאה ובגלולי מזרים ונאמר להם ב' דברים הללו יחד משכו מע"ז ומיד וקחו זאף להקריב לה'. וענין קרבן הוא שמקרב עצמו להבורא ית'. ואף שייך שתיקף ומיד יבו למדרגה רמה וגבוה לקרב עצמם למלכו של עולם. אמנם כי כבר נודע גדול ותוקף קדושת יום השבת כי קדוש היום לאדוניו אשר הוא קדוש ועומד מוא אשר ברא אלהים שמים וארץ וכל תולדותיהם וכמבואר בתקוני זוהר בראשית ברא שבת. ואמרו ז"ל כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אטם מוחלין לו. כי ביום השבת נתוסף קדושה לכל איש ישראל וכמ"ש ויברך את יום השביעי ויקדש אותו ולכן ע"י קדושת השבת בקל יוכל לידם לזכות לתשובה שלימה ולקרב עצמו ולשוב למקורו ואורשו. ולכן זכור את יום השב"ת אותיות תשוב"ה. [והנה גם במזרים שמרו שבת ע"י עלת משה שנתן לפרעה שישבתו יום אחד בשבוע ובירר להם יום השבת וכאשר אח"כ שאה הש"י לשבות בשבת אז ישמח משה במתנת תלקו כמבואר במדרש ומבואר שכל שבת קבץ אהרן קהילות קהילות ודרש להם עניני הגאולה ודברי תחנונים והזכירם שילכו בדרכי השם]. והנה אז שהיו ישראל משוקעים במ"ט שערי טומאה ותשב עליהם את הקץ לגאולם ולקרבם לכנפי השכינה ולכן בכיוון נה"ה השי"ת על הפסח דייקא ביום השבת שיקחו כל אחד מה ולקשור בכרעי המטה כי ע"י תוקף קדושת השבת יוכלו לגאול מעומות מזרים. וכמבואר בזהר ח"ל וכל שולטני רוגזין ומארי דדינא כולו ערקין ואתעברו מינה ולית שולטנא אחרא כולוהו עלמין בר מינה ואנפיה

הסירין בנהירו עלאה ואתעמרת לתתא בעמא קדישא וכולהון מחעמטין נשמתין חדתין. והוא כמו בן כפר ודאי ח"א לו ללבוש בגדי משי ולהתראות עצמו לפני המלך מלבד ביום אשר מכתיבין את המלך וניתן כתר מלכות בראשו אז רשות לכל אדם מקטן ועד גדול ללבוש עצמם בגדי יקר ולראות פני המלך כי ברוב עם הדרת מלך כמו בן ביום שבת קודש יוכל כל איש ואיש לבא וליראות את פני האדון ה' ולהשליך טומאתו מעליו ולקבל קדושת היום. ולכן ה' מעלה העמוקה של אותו לדיק לדיקו של עולם לזוט משכו וקחו בעשרה לחודש שה' אז ביום השבת ויומא דשבת קא גרים כי בלעדי זאת לא ה' באפשרי להם למשוך ידיהם מע"ז וטומאת גלולי מזרים אשר היו משוקעים בהם מאוד ולקרב עצמם מיד להבורא ית' וכהנ"ל. וגם כי בשבת נכלל כח כל ימי השבוע. כי השבת הוא המשפיע ונותן חיות וקיום לכל ימי השבוע וממילא גדול תוקף קדושת ימי השבוע אשר היו אז ביניהם יום ה' שהיו ישראל יוצאים אז ממזרים נכלל בהשבת ולכן ע"י קדושת יום השבת היו יכולין למשוך מטומאת מזרים ולקרב עצמם לכנפי השכינה. ולכן מיושב שפיר קושייתם דשפיר קבעוהו וייחסו את יום הגדול לשבת. כי כל עיקר הגם ה' אך לזר שעשירי לחודש ה' ביום השבת ולכן קבעוהו גם עתה אך ביום השבת:

עוד י"ל עפ"י המבואר ברה"ק דף י"ד ע"ב ר"א אומר בתשרי נברא עולם ובתשרי עתידין לגאול. ור' יהושע אומר בניסן נברא עולם בניסן נגאול ובניסן עתידין לגאול. והנה כמו שלר"א בתשרי נברא העולם בעשירי בו הוא יום הגפורים לישראל. כן לר' יהושע בעשירי בניסן הוא כיום הכפורים. וזמנו שבר' ימים אחר יוה"כ צריך האדם להבין עצמו לקבל קדושת הרגל בקדושה וטהרה. קדושת חג הסוכות אשר רמזין ליהקף עניני כבוד ולפריסת כנפי השכינה. כן בד' ימים האלה צריך אדם להרבות בתשובה ולגאול מזהממת עונותיו לקבל קדושת חג הפסח הב"ע"ל. כי העשירי בו הוא דוגמת יוה"כ אשר אינו מכפר אלא להשכים. ולכן עשה הש"י להיות אז העשירי בשבת לרמוז זאת

כל חיתו יער. והוא עם שלישת המזיקין וכוחות הטומאה. ולכן לא תלאו איש מפסח ביתו שלא ידבקו החילונים בו ויחטאוהו ויפול שוב לחלוץ חולי הנפש. וזהו ולא יתן המשחים לבא אל בתיכם לגנוף. המשחים הוא השטן הוא היל"ה של אדם ילכו בכם עוד לגנוף נפשותיכם: **ובזה** יובן המקראי קודש. ויאמר ה' אל משה

ואל אהרן לאמר החודש הזה לכם ראש חדשים כו' דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחודש הזה כו'. ולבאורה מלות הללו דברו אל כל עדת ישראל לאמר. הנה מיוחדים. הלא כתיב מקודש ויאמר ה' אל משה כו' לאמר והמוזן לאמר לישראל. אמנם עפ"י ה"ל מובן שפיר. ובהקדם דברי המדרש פרשה ט"ו. למה נקראו ישראל בני זכורי כדי שיטלו ב' חלקים עוה"ז ועוה"ב ולכן מסר הקב"ה סוד הלבנה לישראל שיהיו הם מוסיים זה והגויים מוסיין לחמה לומר מה חמה אינה אלא ביום כך אין מושלים אלא בעוה"ז וכשם שהלבנה נראית ביום ובלילה כך ישראל מושלים בעוה"ז ובעוה"ב וכשם שהלבנה היא של אור כך ישראל נוחלין האור שנאמר אור זרוע ללדין ולישרי לב שמחה ולכן נאמר החודש הזה לכם שיהא שלכם שאחם בדוגמתה. והנה עפ"י

המדרש הזה מרמזו כאן בהחודש הזה לכם גודל מעלת ישראל הדומין ללבנה. וזה ודאי ללדיקים ולכן אחי שפיר שמקודש אמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. ר"ל לאמר לישראל הכשרים והלדיקים וצפרט כי קדוש החודש אינו נמסר אלא לישראל ולנשיא שדור בלבד וכמבואר בגמרא במעשה דר"ג ור' יהושע לבס אפי' שוגגים אפי' מזידין. והדר כתיב דברו אל כל עדת ישראל לכללות ישראל המון העם הפאטעים אשר היו אז עובדי ע"ז. בעשור לחודש הזה ויקחו כו'. כי להם מוכרח האווי להיות דוקא בעשור לחודש אשר ה' אז ביום השבת. וקדושה השבת יסייע אותם למשך ידיהם מע"ז ומיד לחסות בכנפי השכינה כמבואר לעיל. ל"ה בן הלדיקים אשר להם לא ה' מוכרח להיות האווי דוקא בעשור לחודש. ואך מחמת כללות העם ה' האווי לכולם בעשור לחודש ויקחו להם איש שה וכו':

בפרשת

ואח שהוא כמו יה"כ הנקרא שבת שבתון. וזהו יובן טעם המנהג לאמר עבדים היינו עד לכפר על כל עונותינו. כי זה היום הוא בתי' יה"כ וכהנ"ל. וזהו אחי שפיר הדקדוק בתי' ס' חכ"ט שבת ומוהגין לדרוש שבת הגדול ושבת טובה. יראה שזאת לריך המכה לדרוש כי שבת הגדול הוא ממש שבת תשובה. ולריך לעורר לבד העם לתשובה שלימה באמת וע"ז יזכו לקבל קדושת הרגל בקדושה וטהרה. וזה מובן דברי המדרש הנ"ל בפסוק דבריהם הה"ד משכו וקחו לכם כלומר משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם לאן ושחטו אלהי מזרים ועשו הפסח שבכך הקב"ה פוסח עליכם הוי בשוה ר"ל הוא לשון תשובה] ונחת תושעון:

והנה עפ"י ה"ל יובן דברי בעל האגדה מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו ועכשיו קרצנו המקום לעבודתו. והנה מלת עכשיו בלתי מובן. ועפ"י ה"ל נראה כי מלת עכשיו הוא כמו ניד. ויראה שאנו מהפכים השבת הגדול שפעה השי"ת עמנו כי ברגע אחד נאמר לנו משכו מע"ז וקחו לאן לקרב עצמינו לכנפי השכינה וזה הוא הנס הגדול שהו"אנו ברגע אחד מצירא עמיקתא לאיגרא רמא וכהנ"ל:

ועפ"י ה"ל נוכל לתרץ קושיה הרמב"ן בפסוק ולא יתן המשחים לבא אל בתיכם לגנוף. דמשמע דהמשחים גנוף. והלא אמרו ז"ל אני ולא מלאך. ועיין באבן סופרים שזבחי שם תי' הרמב"ן וכתו"י בשם הגאון אשכנזי שהגניפה ה' ע"י מלאך והמיתה ה' ע"י הקב"ה בעלמו. וזהו ולא יתן המשחים לבא אל בתיכם לגנוף. ולי נראה עפ"י ה"ל שהיו ישראל משוקעים אז בתי' שפיר טומאה והיו כל ישראל חולים חולי הנפש. והנה כמו בחולי הגוף אשר ה' בסכנת מות ח"ו וכאשר נתרפא פתאום. מ"מ הרופא מזהירו מאוד לבד לילך החולה שלא לקרב עצמו ויוכל ליפול לחלוץ עוד הפעם. כן אז הישראל שהיו בתכלית חולי הנפש וברגע אחד נתרפאו הזהיר הקב"ה רופא הנפשות אותם ואמר להם ואתם לא תלאו איש מפסח ביתו עד בקר. וכמו שפרש"י גי' לילה רשות למהלכים הוא שנאמר בו תרמוש

דרוש על ארבע לשונות של גאולה

בפרשת

וארא. לכן אמור לבני ישראל
אני ה' והולאתי אתכם מתחת
סבלות מזרים [ופידשו הרמזין ואו"ח זה הוא
כבוד משאם וקושי השעבוד. וכן ה' שממכה
ראשונה ואילך שוב לא היו הנוגשים אלא בעם
לעבודה. ואך הרבה מהם הלכו מעמם
לעבודה קלה מאתם מזרים] והלאתי אתכם
מעבודתם [היינו שלא יעבדו כל עיקר] וגאלתי
אתכם בזרוע נעווה ובשפטים גדולים [היינו
יציאה ממזרים ובכלל זה הוא קריעת ים סוף.
שאל"כ אין זו גאולה שלימה ולזה לא אמר
והולאתי אתכם מן הארץ אלא וגאלתי לומר
הולאה שיש בה גאולה לאחרית] ולקחתי אתכם
לי לעם [זה מתן תורה] והייתי לכם לאלהים
הוא ע"ד שהתפלל משה שלא ישרה שכינתו
על אוה"ע ואמר לו גם את הדבר הזה אעשה.
וזה והייתי לכם לאלהים ולא לאחרים. ועיין
באו"ח כל הג"ל. ואפשר שבכאן פתח לו פתח
להתפלל ע"ז:

הנה

להבין ענין ארבע לשונות של גאולה
עפ"י פשוט. כי הסוד לאו כל מוחא
סביל. ולהבין ענין ארבע כוונות שחקנו חז"ל
כנגד הארבע לשונות של גאולה. וענין כנגד
ארבעה בני דברה תורה. נראה בהקדם
דברי המדרש. שאלו לחכמה נפש החוטאת מה
תהא על"י אמרה נפש החוטאת תמות. שאלו
לגבואה אמרה רשעים תדרוך רעה. שאלו
לתורה אמרה יביא קרבן. שאלו לקב"ה אמר
יעשה תשובה ויכפר. עיין במחזה אברהם.
ולכאורה לדיד להבין ענין סדרתם מה שזה
אומר בכה וזה בכה ולא ישו מדתם. והספק
היותר עמום בזה. כי אחר שסוף כל דבר
שאלו להקב"ה א"כ וכי יבאר מהם מיד בתחלה
לשאל מהקב"ה. כי גם מתחלה ודאי ידעו
כי אך בקולו מוכרח כל היור לשמוע. ולמה
להם לכ"א להשיב תשובה. הלא טוב ה' להם
לנפשות ולשמוע את אשר דבר ה'. אמנם כי
סוגי החטאים בנפשותם המה חלוקים למיניהם.
יש כי עיקר החטא נובע מלד חכמה. אשר
חכם הוא בעיניו ויתחכם בחכמתו נגד מוקי

האלהים ותורויו. ויש סוג החטא כי יתן דופי
בחכמים ונביאים [כי גם חכמים בכלל נביאים
כאמנם חכם עדיף מנביא]. ויש סוג הג' אשר
המה יאמרו בהתורה וחכמים ונביאים. ואך
יגמל אכסם לעבור על אחת ממצות ה' אשר
לא תעשינה. כאשר התורה העידה כי יגר לב
האדם רע מגוריו. סוג הד' יש אשר תחלש
הוא אך בהרהור הלז אשר גלוי רק לבחון לבנות
כנקימה ושגאה ותמורה ותפלה. והנה לעומתם
ולפי דרגת חטאם מבוחר במדרש הג"ל מה
תהא עליהם. וזה הכוונה שאלו לחכמה נפש
החוטאת מה תהא עליה. ר"ל חס חטאו נובע
מלד החכמה. והוא מסוג הא' כנ"ל. ע"ז
היתה התשובה נפש החוטאת תמות ואין
תקנה לו. כי אסור לכל אדם להוכיחו ולהשיב
על אולתו. כי הגם שאמרו ודע מה שחשיב
לאפיקורס. מבוחר בגמרא ה"מ לעכו"ם אבל
לאפיקורס ישראל כ"ש דממשך עפי. שאלו
לגבואה כו'. יראה אם החטא הוא שגיאה
החכמים והנביאים. והיתה התשובה רשעים
תדרוך רעה זה יסורים. כי הקב"ה חס
יותר על כבודן של דיוקים מכבודו. וכל מקום
שנתנו חכמים עיניהם או עניו או מיתה ר"ל.
שאלו לתורה. ר"ל זה הסוג אשר התורה עממה
מעידה עליהם כי יגר לב האדם רע מגוריו.
אמרה יביא קרבן ויכפר. ואין קרבן בלא תשובה
וזכאי אלהים רוח נשברה. וכל מי שיש לו לב
נשבר מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל
הקרבנות. ובכלל זה ליתן זדקה לת"ח שהוא
במקום הקרבנות כאמנם ז"ל הרזה לנכר יין
על גבי המזבח ימלא גרונו של ת"ח [לחיי
ורעי אנשי שלומי בעוה"ר מחמת הרעם והדבר
אשר ה' בשנה העברה ר"ל. ונלקחו מאתנו
בעוה"ר הרבה מגדיבי העם אנשי עירנו.
ולגדול המזהר והחיוב על אנשי העיר לפרנס
עניי העיר וצפרט עניי ת"ח. לזאת מחוייבין
שאר אנשי העיר אשר חזן אלהים אותם ונשארו
במים. להוסיף ולהרבות בזדקה מאשר נדבו
רוחם ונתנו מקורם. וכמו בנתינת מסים אשר
הוא חק קליב מידי שנה בשנה. ובאם ח"ו יהיה
מהותמים נעדרים עכ"ז לא יוחסר הדנוג.
וחק נתן ולא יעבור. ויוסם חסרון הוא על כל
הנשאלים

הוא נגד סוג ה' אשר תאותם משלו בם. ומדרך התאווה כאשר רואה שאחד נתיישר בשפעים גדולים נשבר תאוותו ומתחרט על מעשיו הרעים. וזה המצבור במדרש ע"פ לך יוכה ופתי יערים לך יוכה זה מזרים ופתי יערים זה ישראל ע"פ. ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים זה הוא נגד סוג ה' אשר לא נגלה תפואה רק להשי"ת והיתה התשובה מהשי"ת שיעשו תשובה. ע"פ אמר ולקחתי אתכם לי לעם וכו'. ומשינו לשון בתשובה שלימה וידעתם כי אני ה' אלהיכם הבוחן לבבות. ומה תבין אשר התורה תמידית ונלחית. כי כל אלה ה' סוגים ה' יסגס גם עתה בתוכינו. וכאשר יגיע ימי הפסח זמן גאולתנו ופדות נפשנו נתעורר לכל אחד מישראל הארת הגאולה ויכול להוציא ממיצר נפשו לכל ה' סוגים ה' יסגס. ולכן תקנו תול' ד' כוונות כנגד ד' ענינים ה' יסגס. כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא. בכדי לקרא אל ה' בחזקה שיושיע אותנו מזרתו מכל ה' בחינות ה' יסגס. כי הוא העת אשר מסוגל לזה ומתעורר בו תהדי הגאולה לנפשות ישראל. וזה הוא כונת המגיד כנגד ארבעה דברים דברה תורה. אחד חכם. וזה מסוג ה' יסגס. ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן שאומרים אפיקו מן שאסור לאכול אחר הפסח והוא חק מחוקי המקום ב"ה. כי לאיש אשר אלה לו. שחטא לזד חכמותו בתכנות החינוכיות אסור להשיב לו ולכנס עמו בטענות ודברי ויכוח. רק לאמר לו בקיטור שהוא חק ואין להשיב. ובה מתורץ קושי' העלומה שהקשו המפרשים הלא אמר ג"כ אתכם כמו הרשע שאמר לכם. כי אדרבה החכם שבבאן הוא היותר גרוע מהרשע שהוא נגד סוג ה' אשר מסולף מחכמים ונביאים ומעבודתם. וזה שאמר מה העבודה הזאת לכם שמתולץ מעבודה וע"פ השיבה הנבואה רשעים תדרך רעה. ולכן ואף אתה הקהה את שיניו. מוש"כ להחכם שהוא אפיקורס ישראל אסור להרבות עמו בדברים רק להשיב לו שהוא חק. וזה אמור לו כהלכות הפסח. ולא הלכות פסח. רק לומר לו על כל דבר שזד לטעון ולהשיב עליו. שהוא חק כנו

הנשארם להשלימו. ומכ"ס המס הניתן מזה מלכו של עולם. אשר מלוה ה' חונן דל. כי בגלל הדבר הזה יברך ה'. והוא מחויב כל אחד להשלים החסרון. והזדקה תליל ממות ומאריך ימים. כמו שמצינו בבבמיין הדריק שניתוסף לו הרבה שנים בשביל הזדקה שעשה עם אלמנה ובני'. שאלו להשי"ת נפש המוטות וכו'. ר"ל אם החטא הוא אך מה שגלוי לפניו ית'. אמר יעשה תשובה. והנה כתיב ראשית חכמה יראת ה' הכתוב מדבר נגד סוג ה' הא' היינו שלא להסתכס הרבה. רק ביראת ה' כל היום. וכל שירת חטאו קודמת לחכמתו תכמתו מתקיימת. לכן אם ראתה אדם שחכמתו מרובה מיראת חטאו ברח מחכמתו והוא בכלל משתמש בשרביטו של מלך כי הוא ישיב חכמה לחכימין וחלק מחכמתו ליראיו. לכן אם משתמש בחכמה יותר מיראת חטאו הוא משתמש בשרביטו של מלך. כי עיקר החכמה בכדי להשיג יראת ה'. וזה שאנו מבקשים והאר עינינו בחורתך. היינו להשיג עומק חכמת התורה. בכדי ודבק לבנו במלותיך ויחד לבנו לאהבה וליראה את שמך. היינו שכל אהבות והיראות יהיו מיוחדים רק לשמך הגדול. כי אהבה יפרד לשני ראשים. היינו כל התאות רעות שאדם חומר ומתאווה להן. המה בבחי' אהבה שהמה אהבים לאדם. וגם יש בבחי' אהבה טובה אהבת השי"ת ותורתו ועבודתו. ויש לך אדם שגניהם משלו בו. דהיינו לשעמים נתגבר אללו אהבות רעות ח"ו ולפעמים יגבר לבו באהבת ה'. ולכן אנו מבקשים ויחד לבנו שלבבנו יהי אך בבחי' אחד לאהבה את שמך וכתו בן ביראה במובן. והנה אז במגרים ה' הדעת והמדות בכל ה' בחינות ה' יסגס. ובכל ה' דרגין ה' יסגס ה' הגאולה וזה הוא ענין ה' לשונות של גאולה. וזה והולאחי אתכם מתחת הכלות מזרים נגד סוג ה' הא' שהחכמה והדעת ה' תחת סבלות מזרים מילר יס. יס החכמה. והללתי אתכם מעבודתם זה הוא נגד סוג ה' אשר שונאים להחכמים והנביאים והלדריקים ומתלוצצים מעבודתם עבודת הקודש. וזה והללתי אתכם מעבודתם. וגללתי אתכם בזרוע נטויה ובשפעים גדולים.

קרא עליו. כי מעט מוכחות עליו. והכרת פניו עתה זו ואין אדם יכול להכחיש. ויש שלא נראה בו אמות לדקתו. כי היא טמונה ופונה בקרב לבו והוא באמת לדיק יסוד עולם. והוא בבחי' חק. כי קצ"ה ואורייתא ישראל חד. וכמו הקצ"ה שאנחנו מרובין לעבודו בבחי' שכל ודעת. ובחי' אמונה שהוא בחי' חק. וכמו שמוצא בשם הבשע"ט מה שאנו אומרים אלהינו ואלהי אבותינו. אלהינו. הוא מה שאנו משיגים אותו בדעת ובהשכל כמ"ש דע את אלהי אביך. ואלהי אבותינו הוא בדרך אמונה מה שנגשר לנו מאבותינו שהוא אלהי עולם ה'. ועי"ז לא יוכלו כל החכמים בעיניהם שבעולם להסיר אותו מאמונתו. וזה אמה ואמונה חק ולא יעבור. כי בשני בחי' האלה לריך האדם לעבוד השי"ת בבחי' אמת הוא מה שאנו משיגים בדעת. ובבחי' אמונה שהוא בגדר חק למעלה מהשכל. ואין להשיג בשכליות ופעמות. וכן בהקדמה יש ג"כ חוקים ומשפטים. משפטים היינו מה שהשכל גוזר עליהם. וחוקים היינו מה שהשגן ואה"ע מונית עליהם מה טעם יש בדבר. כמו כן בישראל יש ג"כ שני בחי' האלה. לדיקים שהם בחי' משפטים שהדעת והשכל כל אדם גוזר עליהם שהם לדיקים. ולדיקים שהם בחי' חוקים. וכאשר שמעתי בשם מרן הה"ק מוה"ר מסאדגורי ז"ל על פסוק כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים לדיקים ככל התורה הזאת. ויראה כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים לדיקים. ר"ל שיש בחוקים לדיקים אשר הם בבחי' חוקים. ולדיקים אשר הם בבחי' משפטים. ככל התורה הזאת אשר יש בהתורה ג"כ חוקים ומשפטים. כמו שיש בגוי הגדול הזה. לזאת לריך כל אדם לזהר מאוד מצלי לדבר סרה ח"ו על שום אדם ובפרט על לדיק מנהיגי ישראל. אעפ"י שלפי ראות עיניו נדמה לו שאין זה לדיק. ולפלא הוא בעיניו מפני מה זכה זה להיות ראש ומנהיג. כי אולי הוא מבחי' לדיקים אשר הם בבחי' חוקים]:

ובזה

מוינ המוקראי קודם (בתהלים י"ח פסוק ל"ח) ארדוף אחיבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם כו'. ואח"כ אמר תכריע קמי תחתי. דמשמע דביקש אך להיותם נכנעים לפניו

כמו אין מפטירין כו' שהוא חק. ותם הוא נגד סוג ה' אשר הוא מאמין בהתורה והמלכה ואוהב החכמים והלדיקים ואך כאשר התאווה מתגברת עליו הוא חוטא והתאווה מושלת עליו. זה מכונה בשם חס כי לעומת שני הסוגים הקודמים הוא חס ותמים הוא עם ה'. כמו השור הגם שהוא נגח ב' פעמים. עכ"ז יקרא בשם חס לעומת שור המועד שנגח ג' נגחות. כמו כן כאן הגם שגם הוא חוטא מ"מ חס הוא לערכם. ואמרת אליו בחזק יד הולילת ה' ממלרים ועי"ז יסבר תאוותו ע"ד המצואר לעיל בשם המדרש לך הוכה ופתי יערים. ושאיתו יודע לשאול זה הוא נגד סוג הד'. שמאמין בהתורה ואוהב לדיקים וגם אינו בעל תאוה ולומד ומתפלל רק שיש לו מחשבות רעות משגלה וקנאה בקרב לבו ואינם יכריס רק להשי' לזה נקרא שאינו יודע לשאול ר"ל ששום אדם לא יודע לשאול לו על דבר זה רק בזמן לבות ה'. ועי"ז מוצא במדרש שאמר הקצ"ה יעשה תשובה. וזהו את פתח לו. פתח התשובה ע"ד הפתח שער לדופקי בתשובה. וזהו צעבור זה עשה ה' לי. הוא ית' בעלמו כמבואר אני ולא מלך כי השי"ת בעלמו חותר חתירה מתחת כסא כבודו לקבל בתשובה: **ואגב** עפ"י הג"ל חפרש כמה פסוקי תהלים אשר אביאם לקמן. הנה בסוג הב' הג"ל אשר שונאים לחכמים ולדיקים יש ב' סוגים. אחד הוא ע"ד המבואר בזהר הקדוש דבר הקצ"ה עתירי ומסבני לדיקים ורשעים חכמים ופשעים למוכי האי בזה"י. ולכן כמו לפעמים העני שונא לעשיר בהיות שבריות העשירות הוא אך ליתן מהונו לעניים. והעשיר אינו רואה לרחם על העני המוטל ברעב. אז העני נעשה לו לשונא. כמו כן הרשעים לפעמים נעשים שונאים להלדיקים. לזד שאינם מבקשים רחמים עבורם ולהחזירם בתשובה ולקרבם להשי"ת. כי מבואר בזהר לדיק צעי למרדף בחר חיביא ולמנקט ביריחו. סוג ב' הרשעים הגדולים אשר לטבע נפשם ממאסס בטוב זה הדיק ומתוללס מעבודתם. להנהגה יש ב' מיי לדיקים ג"כ יש שגרה לכל שהוא לדיק וראו כל עמי הארץ כי הם ה'

סוד. וזה סוד ה' ליראיו. כי היראים מחזיקים כל דבר ודבר ממקרי הזמן לסוד ה'. הגם שאינם מזכירים בדעתם ושכלם. וגם סוד ה' ליראיו. ר"ל ליראיו מגלה להם סוד הדבר וטעמו. אמנם לזה הכתיבה לגלות להם סוד ה'. לריכים להיזח שלם ביראת ה' במדרגה רמה וגבוהה. וזה שאמר דהמע"ה. הגה אלה רשעים ושלי עולם השגו חיל. ואחשבה לדעת זאת. ר"ל לדעת טעם וסוד הדבר. עמל הוא בעיני. כי ודאי לא אוכל להשיג הדבר. כי הוא בחי' סוד וכפשא דרחמנא. עד אבא אל מקדשי אל. ר"ל אמנם כאשר אבא אל בחי' רמה וגבוהה ביראת ה'. אז אבינה לאחריהם ר"ל כי אז ודאי ימסור לי הש"י סוד וטעם הדבר ואבינה לאחריהם. ר"ל תכלית וסוד הדבר כמ"ס סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם שהש"ת ברח בריח להודיע הסוד ליראיו. ועפ"י הנ"ל נוכל לפרש אמרם ז"ל בניטין דף ז'. שלח לי' מר עוקבא לר"א. בני אדם הקמים עלי. ובידי למסרם למלכות. ר"ל למלכו של עולם. מהו. כי ה' מסופק אם הוא כר"מ. או כדביחור דר"מ כהנ"ל. שרשט וכחב לי' אחריהם אשמרה דרכי מחטוא בלשוני. אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי. ר"ל לא מבטי' בעוד שלא ה' מבקש עליהם רחמים שיחזרו בתשובה. ודאי אסור לו לעגסם. אלא אפילו אם כבר התפלל עליהם. ומ"מ בעוד רשע לנגדי. אעפ"כ אסור לעגוס אותם. וסבר כדביחור דר"מ. השכם והערב עליהן לבהמ"ד. ר"ל עוד יתפלל ויבקש רחמים עליהם. והם כלים מאלוהים. ר"ל אולי הקב"ה ישמע לתפלתו ויתמו חטאתם. ובזה מובן מה שכתב הגדול ה' מתורה ואומר חטאו עמך בית ישראל. ולכאורה טוב' חטא וחיגוד מנגיד. אלא כהנ"ל כי ה' לריך לבקש רחמים עליהם שלא יתחטאו. ואם חטאו שיחזרו בתשובה. [וגם יובן דבר זה עפ"י שמעתי ממורי מוהר"י ז"ל מווארקי. כי חדמו"ר הה"ק מוהר"י מסאדיגורי ז"ל אמר לו כאשר בא אלי איש מלוכלך בחמטים. אז אני עושה תשובה כי אני הגורם. כי ודאי אם הייתי עושה תשובה כראוי. הייתי פותח שער התשובה לכל באי עולם

לפניו. עיין במזמורת. אבל לא לבלותם. ומיר אח"כ אמר ואיבי נחה לי עורף ומשנאי אלמיהם. אמנם לפי הנ"ל שם ב' סוגי הרשעים השונאים להאדיקים. נוכל לומר דהרשעים מסוג הב' הנ"ל הם מכוונים בשם אייבי כי בטבעם הרע ובעצמותם הם אויבים להאדיק. ועליהם אמר דוד ולא אשוב עד כלותם. כי עליהם הייתה התשובה רשעים תרדף רע כמבואר במדרש הנ"ל. ועל הרשעים מסוג הא' הנ"ל. אמר דוד תכריע קמי תחתי להיזחם ונכנעים לפני. שאחזירם בתשובה. ולהורות להם את הדרך ילכו בו. וכמו שמבואר בזהר הנ"ל לדיקי בעי למרדף בחר חיבי"א כו'. וכמבואר בגמרא בדביחור דר"מ שאמרה לר"מ מי כתיב יהמו חוטאים יתמו חטאים כתיב בקש רחמים עליהם ליהדורי בחיובתא. ובזה מובן בתחלת מזמור הנ"ל. יאליני מאויבי עו ומשנאי כי אמנו ממני. לכאורה למה כפל הדבר במלות שונות. אולם לפי דבריו הנ"ל מובן שדוד ביקש נגד ב' סוגי שונאים הנ"ל יאליני מאויבי עו. הוא נגד סוג הב'. ומשנאי כי אמנו ממני. ממני דייקא וירלה כי ממני ומדי המה שונאים אותי. והמה מסוג הא' הנ"ל. אשר שונאים אותי לזד כי לריך אני לבקש רחמים עבורם ולהחזירם בתשובה. וזה יגמלני ה' כדקי ירלה כמו שאני הייתי מעביר על מדוהי. והייתי מבקש עליהם רחמים והייתי עושה עמהם נדקה. כי זה הוא יותר נדקה מעשיר הנותן לעני. כי זה לגופו זה לגשמתו. כי שמרתי דרכי ה' ולא רשעתי מאלהי. כי אם לא הייתי מבקש עליהם רחמים הייתי ח"ו בבחי' רשע. וזה כי כל משפציו לנגדי. ר"ל כאשר אויבי קמו עלי חשבתי למשפט כי הוא לנגדי. ומדי נהייתה הדבר להחזירם בתשובה. וחקותיו לא אסיר מני. ר"ל באם שאני עושה שלי ומבקש עליהם ואעפ"כ המה עומדים במרדם וקמו עלי. הגה אלה היסורים מכוונים בשם חק כמובן. לכן אמר דוד וחוקותיו ירלה היסורים שהם בחי' חק לא אסיר מני. ר"ל שאני מקבל גם אותם בזהבה. ולא אהרבה אחר מדת"ד. כי ידעתי אמונת אומן כי ודאי הנדק אמו ית' והיסורים הם בחי'

עולם] והנה לפעמים נכשל הצדיק בחזה חטא ועון בשוגג כדי לאח"כ יעשה תשובה בחמתו. ועי"ז פותח שער התשובה. ויבאו הרמזי תשובה בלב כולם. [והוא כמו למשל עני א' שאבד חוזה מטבעות לבין החול. ולא ה' יכול למצוא אותם. ואח"כ אבד עשיר אחד מרגליות ואבן יקרה לבין החול הזה. וטוה למצאתיו לכדור את החול בכברה. ועי"ז נמצא ג"כ מטבעות הענין]. והוא ע"ד הרבה עקרות נפקדו עמה. וזהו אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. ר"ל הוא לאר אשמת העם. שלא שבו עוד בתשובה. לכן סבב הקב"ה חטא להכהן המשיח. בכדי לפתוח להם שער התשובה כהג"ל] והנה אם הצדיק עושה את שמוטל עליו ומבקש עליו רחמים. ותפלתו אינו עושה פרי ועוד הוא לו לאויב ומבקש עליו רעתו. זה הוא לטובתו והלחמתו. כי נחוצה להצדיק שנים על שניו. כמבואר בחגיגה דף ד' ע"ב. ר' יוסף כי מטי להאי קרא בכי ים נספה בלא משפט. אמר מי איכא דאזיל בלא זמני'. אין כי הא דר' יבבי בר אבוי כו'. אמר לי' סוף סוף שניה מאי עבדי'. אמר ליה אי איכא טורבא מרבנן דמעביר במילי' [מעביר על מדותיו] מוסיפנא להו לי'. ולכאורה קשה מאוד הלא אל אמונה ואין עול. וכי השופט כל הארץ לא יעשה משפט. אמנם כי השי"ת משלם לאיש כמעשהו מדה כנגד מדה. והנה לפעמים יש אדם שאינו רואה לזיית למשפט אמת. או הרשע ששונא להצדיק חנם בלא משפט. אז הוא מדון מדה כנגד מדה שנספה בלא משפט. ומוסיפנא ליה לטורבא מרבנן דמעביר על מדותיו. והוא ג"כ מדה כנגד מדה. כמו שהוא עושה יותר משורת הדין. כן ניתוסף לו יותר מהקצוב עליו. ידעו השי"ת לקבל קדושת החג לטובה ולברכה. ובא לזיון גואל צמחה ביימיו אמן:

עוד דרוש לשבת הגדול

מנהג ישראל תורה הוא לדרוש בשבת הגדול. כמ"ש במג"א סי' תכ"ט וז"ל ועשיו מנהגין לדרוש בשבת הגדול. והנה

לש"ש איני יכול כי עי"ז תפרישו אותי ממנה. לומר לכם אל תטלוהו ח"י. ר"ל שלא תלמדו כל עיקר איני יכול. אלא בנ"מ שאתם הולכים בית אחד עשו לי שדורר בפתחו. ר"ל ע"ד ושכנתי בחוכם. ויראה בלב כל אחד מישראל. שתלמדו התורה ביראת ה' שיהא השי"ת שוכן בכם. ומה שבמשל נאמר קיטון אחד עשה לי ובנמשל נאמר בית. נראה כי קיטון מורה על חדר ארעי. כמו שם בהמשל כונת המלך הוא אך לדור שם כ"ז שבתו חת"י שם. אמנם בהשי"ת אורייחא וקוב"ה חד. ורעון השי"ת שילמדו התורה בדביקות הגם לעולם. שיהא האדם הלומד יהי' דבוק בהתורה ובשם ב"ה בדביקות נפלא בקביעות וזה מורה שם בית. כמו (שמואל ב' ז' פסוק י"א) והגיד לך ה' כי בית יעשה לך ה' ופרש"י להושיב בך על כסאך ויתקיים לך בית המלכות. וזהו בית אחד עשו לי והוא ע"ד שפי' האלשיך [עיר השירים] אפריון עשה לו המלך שלמה מעלי הלבנון עמודיו עשה כסף כו'. והוא בדרך בחימה. הלא השמים ושמי השמים לא יכלכלוך. והחירון חובו רטוף אהבה מבנות ירושלים. וזה הנראה בכונת דהמע"ה. תורת ה' תמימה משיבת נפש. יראה כשהדורש ברבים יודע בטוב שהוא תורת ה'. ואינו עושה פירוד בין הדביקים ח"י. רק שהוא דורש בהתורה והוא דבוק בה'. וזה תור"ת ה' בחבורא חדא. אזי משיבת נפש השומעים. ונכנסים אל הלב להלביב לבותם לתורה ועבודה. לא כן הדורש בהתורה. והוא שוכן שהוא תורת ה'. ואף לכבוד עצמו הוא דורש. ואז לא פעל מאומה. ואינם נכנסים בלב השומעים. והוא בכלל שפת חלקות בלב ולב ידברו. ושפת שקר לא יכון. אבל הדורש לש"ש בבחי' הג"ל אזי הוא בבחי' שפת אמת חכון לעד. וזה יראה ה' טהורה כשדורש בהתורה והוא בבחי' יראה ה' טהורה. אזי עומדת לעד. וגשרש וגורע בלב השומעים ומלליה ועושה פרי לעולמי עד. ולכן עפ"י הדברים האלה הגאמרים באמת. מה מאוד ראוי ונכון לאדם שלא לילך בגדולות ונפלאות לדרוש ברבים פן יפול ברשת היצר צפה הגאולה והתפארות. ובפרט מי יאמר זכיתי

לש"ש להיות בבחי' הג"ל הגבוה והרמה. כ"א הערדים אשר ה' קורא ולא כל אדם זוכה לזה. אמנם מה נעשה כי מנהג ישראל תורה הוא. וזכות האדריקים קדמונינו ז"ל אשר תקנו זה המנהג. יעמוד לנו להיות אמרינו לרעון לפני אדון כל. ואלא אצוה שבוש"י ולא אכלם לעוה"ב. ואלא תביאני רגל גאולה. כי ה' יתן חכמה מהיו דעת וחכמה:

הנה הדרוש נתחלק לשלשה חלקים כחבורא בשל"ה הקדוש. תוכחה ומוסר לעורר לב השומעים. דינים והלכות דבר בעתו מה טוב הלכות פסח בפסח הלכות עזרת בעזרת הלכות חג בחג. דרוש ואגדה במילי דאגדתא הגושפין את לבו של אדם. ונראה כי לריך להכליל כל השלשה ענינים כאחד. כמו התינוק כאשר נלמד ליתן לו איזה עשב מר לרפואה. מההכרח לערבו עם דבש בכדי שלא יקוץ בו. כמו כן כשהדורש יאמר דברי תוכחה ומוסר פן יקוץ בהם השומעים אשר ע"כ לריך להיות דברי התוכחה ומוסר. ותוכו רטוף אהבה בדברים נעימים המיישבים על הלב. ולהלביב את דברי התוכחה במשל נאה או באיזה מקרא ובאמרי רז"ל:

הנה אנכי מקודש באחי לעורר את העם בדברי תוכחה ומוסר מעניני לדקה ואומר לפניכם הדין וההלכה בש"ע הלכות פסח בס' הראשון בדברי הרמ"א וז"ל ומנהג לקנות חטים לחלק לעניים לזורך פסח וז"ל ש"ע הרב מנהג פשוט בכל ישראל שכל קהל וקהל משימים מס על בני עירם לזורך חטים לפסח לקנותם ולחלקם לעניי עירן. וכל מי שדר בעיר ז"ב תורש נעשה ככני העיר וחיוב ליתן מס עומה לזה ואפילו ח"ח הפפורים ממוס נותנין חלקם לפי שזרקה הוא ז"ע כ"ב. והוא מגמרא ירושלמי וכל העובר ע"ז עובר על דינא דגמרא. והנה פה ראיתי מנהג רע. אשר הקהל שולחים שני אנשים לגבות מעות חטים ובערב פסח מתחלקין לעניי העיר ואינו מספיק רק למרדור וחרוסת ובאמת מהראוי לכנותו בשם מעות מרור. ולא יקרא בשם מעות חטין. והגם שנותנים אמתלא לדבריהם שצמים האלה מוכרחים ליתן מס המלך ולכן ראשי העיר עושים לעטיל על בני

בית אשר כל יש לרבו נתן בידו וכי יתגאה בכל העושר הזה קלא בלמח חינו שלו ואך לפרנסתו וכל לרבו רשות לו ליקח וכל העושר הוא לרבו] בההוא עותרא ביה ילקי דכתיב עושר שמור לבעליו לרעתו יהיב ל' בנין למה למילף להו אורחיו דקב"ה כו' ע"ש. גם מבואר בזוהר מאן דלא משיב נפש העני בעוה"ה הקב"ה לא משיב נפשו לעוה"ב. ולהיפוך גודל השכר של נותני דקה מבואר בהרבה מקומות במדרשים וס"ס וזה"ק. ח"ל הגמרא אם רואה אדם שמוטותיו מלומלמים יעשה מהם דקה ואמר כל הגוזה מנכסיו יטול מדינה של גיהנם וגוזה פירושו שיגזוז גם מהלכיו לו ויסתפק במוטט בכדי ליתן דקה כמו גזית הללן מגופם שנלכד להם להתחמם בימי החורף. וע"ד ששמעתי אל חקרי מהוץ אלף מברוק ר"ל שילמס הדרך לגרונו. ואמר כי הדקה מוסף חיים יותר מהקלוב לו. ומבואר כל הנותן דקה אפילו ניתן רשות למלאך הממונה על הפורעניות ליפרע ממנו המלאך הממונה על הדקה אין מניחו אלא רץ והלך בין מלאכי מזוס וכן נותנים לו רייה ועומד לפני הקב"ה ומלמד עליו סגוריא ואומר רבש"ע פלוגי שנתת רשות לאברו וזהו גדול בידו ומלאך הממונה על הדין אומר ואלת כדור עונות בידו וזה משיב מלות דקה שקולה כנגד הכל בלוחו שעה אומר הקב"ה למלאכי דין אל הגעו בו כי מלאו לו זכות וזהו אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטו ה' ומי עשוה דקה בחייו ללומדי תורה וגומל חסד עמוסא אעפ"י שהוא ע"ה כשמת לומדים אותו ויושב בג"ע בין ה"ח. ובזוהר מאן דליהו ותרן לבדי מסכנא רחוי הוא שיתקיים העולם בגי'י. ואם אביא כל המאמרים מזה חקלר היריעה מהביל אך האוהב את נפשו ילמוד בסדור הרב ר"מ הכ"ל בעניני דקה וביותר בספר הקדוש מעיל דקה שכל הספר מיוסד ע"ז ושם יראה גודל מעלת הדקה ויהי' טוב לו בזה ובבא.

ועתה אומר חיה מילי דלגדחא. הנה הראשונים הקשו בפסוק אנכי ה' אלהיך אשר הולאתיך מארץ מצרים. למה לא כתיב אנכי ה' אלהיך אשר בראתי שמים וארץ וכל העולמות. וגם להבין אשר בכל המועדות אף

בני עירן וגובין בכפיות גדולות המעות חנין. אמנם יותר ה' מהראוי לעשות השומא חיה שבוטות קודם ולדבר על לבס שיתנו בזהבה ולחלקם לעניים קודם בכבוד ובהו היו חסידים על נפשו להטיל א"ע מהנקת עניים ואבינוים ומבלי להיות מכלל מעלים עין מהדקה המבואר בדברי חז"ל כל המעלים עין מן הדקה כאלו עובד ע"ז ואין הגשמים נעלים ואין היוקר מזוי אלא בשביל פוסקי דקה ברבים ואינם נותנים. ומבואר [במדרש או בס"ח] אותם ב"א שכשארע להם חיה הפסד במונוס או אם יש להם הולאות אחרות כגון מוסים וארנוניות וכיוצא ועי"ז מקמן בנתינת הדקה הרי הוא כמכבה אש בחבן. שלפי רגע נכבה האש אבל אח"כ מתלהב יותר. וגם דומה להלמח שמרוה למאז במים מלוחים שלפי רגע מרוה למאז ואח"כ ילמא יותר אלא יפספס במוטטיו אולי חטא בלחה ממון כגון גול וכדומה יחזירו לבעליו או אולי מנע א"ע מאיזה דקה יקבל ע"ע שיתן ויחזור ויתן. כי בלמח כל הפסידות והיזיקות שאירע לאדם הוא רק להתעורר לדקה. כמו אדם שנתעלף עשין לו יסורים בכדי להקיט לכן כעת שהיוקר מזוי והעניים בדוחק גדול ואין להם ללורך פסח ואין איש שם על לב מעוררין אותם במסים ר"ל. ובגמרא איתא כשם שמוטותיו של אדם קלובין מר"ה כך חסרונותיו של אדם קלובין מר"ה וזה טעם אותם לעניים וזכה בזה לרב טוב לא זכה ועניים מרודים תבוא ביתעין בסדור הרב ר"מ מוזלשין סעיף כ"ב אל תבול דל כי דל הוא אם ה' רגיל ליתן לעני ולפרנסו וחזר בו הרי הוא כאלו גזלו. ולי נראה שאל תגזול דל הוא על כל עניים אם העשיר מונע מליתן לו הרי הוא כאלו גזלו. ובמבואר בזוהר הקדוש בראשית ח"ל דקך אורחיו דקב"ה יהיב עוהרא לבר נש למה למיזן עניין ולמעבד פקודיו לא עבד האי ואחבאי [כי בזה שמונע מלדקה נראה בעליל שמתגאה ואומר כח' ועולם ידי עשה לי חיל דודאי אם ה' יודע בלמח שהכל בהבחה פרעיות מאת ה' וכי אך ברכת ה' הוא למה לא יתן מהוט ולחונן דלים הלא הוא ית' וזה ואומר ע"י עבדיו האדוקים דיהיב עוהרא לבר נש למיזן עניין וכי עבד האמון

לד שחלופתו גברה זו זה מכונה בשם תס. כמו דאיתא בהגדה בילקוט הדושים בשם לפנת פעמח וז"ל עיקר גדול יש לו למסור לך בסוד הנקרא תס כי הנקרא תס האחרון דבוק בו. והנה הרשע מסוג הא' אשר הוא מלד חכמה לזה אין תקנה כמ"ש החכם רואה איש חכם בעיניו תקוה לכסול ממנו ויגמור אדם תועה מדרך השכל ר"ל שהוא מלד השכל וחכמה בקהל רפאים יגור ואין לו תקנה רק המיתה כי אין לאדם להתווכח עמו ולהעמידו על האמת כי לכל דבר דודר מלא טענות ושבליות בחכמותו המדומה אמנם החוטא מסוג הב' אשר תאותו גברה עליו לזה יש תקנה ויכול אדם להוכיחו שיתגבר על תאותו. וזו שאלו לחכמה ר"ל החוטא מלד החכמה א"ל נפש החוטאת תמות שאלו לבואה ר"ל החוטא אשר חולק ומבזה הנדיקים והנביאים אמרה רשעים תרדף רעה כמו שמצינו שחם הקב"ה על כבוד הנדיקים יותר מכבוד עצמו שאלו לתורה ר"ל החוטא על אחד מהות החכמה אמרה יביא קרבן שאלו לקב"ה אשר הוא גוד כבודו ית' לבד אמר יעשה תשובה ויתכפר לו. ואי"ל הכונה שאלו לחכמה א"ל נפש החוטאת תמות ר"ל לזה החוטא מלד החכמה א"ל לאדם להוכיחו בהנהיגה ובנחת כלומר דברי חכמים נחת נשמעים ואף לר"ך לאדם לדבר אליו קשות בקלף רב ובציון גדול שיהא קשה לו כמות הגם שאפשר שלא יועיל בזה וימות ברשעו מ"מ ע"י תוכחה מאהבה ודאי לא יעשה דבריו רשע ואדרבה הוא בסכנה גדול שלא ילכדו ברשתו בדעותיו השכליות המזויפות אבל ע"י כעס וגערה אולי יכניע אותו. כמו החולה המסוכן מאד אשר כל סמי תרופה לא יועילו למצוא לו מזור ותרופה ואך סם אחת הוא ליתן לו אשר על ידו או ימות מיד או אולי יחיה לו מזור ותרופה ודאי הרופא המנומנה טותן לו זאת כי בלעדי זה ודאי ימות ובזה עכ"פ אולי יחיה לו עזר כן הרשע האפיקורס החכם בעיניו אחת שערי תשובה לא ננעלו ואין לך דבר שעומד בפני התשובה אמנם תשובתו קשה כמותו ואפשר שגלקה ממנו הבח"ו וז' אלמלא הקב"ה עזרו כלמרים ז"ל וכמו שפרשו באחר שהכונה של הכת קול שבו בנים שובבים חזן מאחר

אלו אומרים וזכר ליציאת מצרים וגם בשנה אלו אומרים כן וגם אלו מלווים ועומדים לזכור בכל יום יציאת מצרים כמ"ס למען תזכור את יום זאתך מארץ מצרים כל ימי חיך לבואה מה הרשע הגדול הזה גוד הש"ת אשר ברא כל העולמות וגם נפרש ענין ארבעה בנים דברה חורה ונקדים לפרש דברי המדרש שאלו לחכמה נפש החוטאת מה תהא עלי' א"ל נפש החוטאת תמות שאלו לבואה אמרה רשעים תרדף רעה שאלו לתורה אמרה יביא קרבן שאלו לקב"ה אמר יעשה תשובה ויתכפר [כבר הבאתי לעיל בדרוש הקודם וכאן אפרש קצת בסגנון אחר]. ונקדים מה ששמעתי מפי הרב הנדיק מו' דוד שאמר בשם אביו הה"ק מו' שמואל מסאקלוב ז"ל על אמרים ז"ל ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין טפה זו חכם או טפש עשיר או עני ואלו לדיק ורשע לא קאמר ודקדק דהוי ל' למימר ואלו לדיק ורשע לא מכריזין ואמר דהנה יש שני סוגי חכם יש חכם שמניח כל חכמתו בהתורה והולך ומתגבר בתורה ובעבודת ה' וחכמת אלהית וזה הוא לדיק גמור ויש שמניח כל חכמתו בענייני עוה"ז ובחכמות חילוניות ובתורה אין יכול לפתוח פיו כמו שנאמר בשער לא יפתח פיו זה הוא רשע גמור. וגם בטפש יש ב' סוגים אחד כמו שנאמר בגמרא מוטב שיהא שוטה כל ימיו ולא יהא רשע שעה אחת לפני המקום וזה ג"כ לדיק גמור ויש שוטה שהוא ע"ד אין אדם חוטא אח"כ נכנס בו רוח שטות וזה רשע גמור רק לא כהראשון נמלא שכן שמים שהן ארבע. וזה פי' ואלו לדיק ורשע לא קאמר יראה שדיק ורשע אין בכלל חכם וטפש ורק בחכמה יוכל להיות לדיק ורשע וכן בטפש יוכל להיות לדיק ורשע והרשות נתונה והבחירה עומדת במקומו. והנה הנדיק אשר הוא מלד החכמה נקרא חכם כי חכמתו עמדה לו בכל ענינים והנדיק אשר הוא מסוג הב' הנ"ל זה מכונה בשם תס. וגם הרשע אשר הוא מלד החכמה מכונה בשם חכם חכם להרע והוא אפיקורס כי ע"י חכמתו בחכמות החילוניות, מביאו לידי כפירה ואפיקורסות ר"ל. והרשע אשר הוא מסוג השני שחוטא

נדח שלכל הבחי' יש תקוה גם להרשע החכם בעיניו אשר הוא יותר גרוע מהכל יש תקוה ע"י יסורים כמות כהנ"ל כמר' פרעה ע"י המכות נתגלה לו והודת ה' ה' ה' וכו'. וגם הכונה כנגד ארבעה בני דברה תורה. ע"י התורה יש תקנה לכולם כי המאור שבה מחזיר למוטב. ה' יורנו דרך הטוב לפניו נצח לציון בואל ב"ב אמן:

פרשת צו

וידבר ה' אל משה לאמר לו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה

היא העולה על מוקדה. להבין הגי' חרי לאמר נראה בעזה"י כי עיקר עבודה לריך להיות בהכנה כמ"ש את דכא וספל רוח אשכון. ופן ח"ו יעלה בלב הכהנים איזה התגששות אשר הם נבחרו לעבודה אשר לא זכו בה כל ישראל או אולי יהי' עי"ז חלישות דעת לשאר משפחות ישראל אשר לא זכו לעבודה זו לזה לזיה הש"י למשה לאמר לאהרן ולבניו והם יאמרו לישראל פרשה זו זאת תורת העולה זאת תורת השלמים ואמרו ז"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה בתורת שלמים כאלו הקריב שלמים ולכן באמת יד הכל שוין בהצווה זו כעס ככה כי אין מעשור לעם ללמוד בפרשת הקרבנות ועי"ז לא יבאו הכהנים להתגששות ובלתי רס לבצו מאמיו ובני ישראל לא יהי' להם חלישות דעת כי גם הם לא טפל ממנו. היא העולה על מוקדה על המזבח יראה כי אמרו שולחט של אדם מזכר כמזבח. כי כשארס אוכל לשם שמים ומקיים זה השלחן אשר לפני ה' ואמרו עליו דברי תורה הוא כמזבח ובתורה נאמר הלא כה דברי כאש וזו היא העולה יראה כנ"ל כשעוסק בתורת עולה היא העולה ממש כהעולה עלמו. על מוקדה על המזבח. כשעוסק בתורה שהיא כאש על השלחן שהוא דומה למזבח הוא ג"כ ממש כאש אשר על המזבח כמו אש אשר יורד מן השמים על המזבח כן יורד תמיד שפע קדושה ואש התלהבות לזה האיש. כל הלילה כו' יראה אפילו קשה האיש הוא בבחי' לילה בחי' תשבות מ"מ ע"י התורה

מאחר ר"ל שאין הקב"ה יעזור לו ואך אם הוא בעלמו יעשה תשובה יקבל ה' י"מ תשובתו. כי עיקר התשובה הכנה ועטה וזה הרשע קשה להיות לו הכנה כי מדמה לו בחכמתו שהלך אתו. אמנם החוטא מסוג הב' הוא נכזה בעיניו שידע שחטא לזר שגברה עליו תאוה ובקל יוכל לעשות תשובה ולהיות לו לב נשבר ונדכה ולב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. והנה פרעה ה' הרשע מסוג הראשון וה' חכם בעיניו וכפר באלהי עולם ה' ובהשגחה ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו וכמו האפיקורסים לזר תחמסו אמרו כי אין כבודו ית' להשגיח על עולם השפל כי הוא רס על רמים. ושקר בימינו הם נותנים גבול וקצבה לגדולתו. שעב"פ לעולמות העליונים הוא כבודו להשגיח עליהם. אבל אנו מאמינים בני מאמינים שלגדולתו ית' הכל בשוה וכולא קמיה כלא חשיבין. וממילא כמו שמשגיח בעליונים כן משגיח בתחתונים. ואדרבה בריאת כל העולמות ה' אך בשביל התחתונים בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית וארייתא וקוב"ה ישראל חד ומשגיח בהשגחה פרטיות ומעניש למי שעובר על מצותיו ונותן שכר למקיימי מצותיו. והנה פרעה ה' כפר בכל אלה ועל ידו נתגלה לתבל ומלואה שים בורא עולם ה' והוא המשגיח אשר מעולם לא ה' עבד יכול לברוח ועכשיו ילאו ששים רבוא ביד רמה וה' מוכרת להודות ה' ה' ה' ה' ה' הרשעים. וזה ה' עיקר כוונת הבריאה שגם האפיקורס היותר גדול אשר חכם הוא בעיניו מאוד ומולך בכפה על כל העולם הוא עלמו יעיד ויאמר ה' ה' ה' ה' ה' ה' ה' ה' העולם ה' בשביל ישראל ואך על ידו נתגלה עיקר כוונת בריאת העולם. ולכן נוחא שפיר ומיושב קושיה הראשונים למה לא כתיב אנכי ה' אלהיך אשר בראתי העולם כי אז לא נעמר כוונת הבריאה ואדרבה כי אמר כי נחמתי כי עשיתם ואח"כ ביצאת מלרים ילאה כונת הבריאה לפועל והש"מ התפאר בפעו ישראל ואמר בני בכורי ישראל ונגמר כונת הבריאה בשלימות. ולכן תלה הכתוב אך ביצאת מלרים. וזהו כנגד ארבעה בני דברה תורה כי לא ידח ממנו

ועבודתו ית'. וכלות הנפש להדבק באל חי. ועי"ז יאהב כל איש ישראל כי כל נפש ישראל הוא חלק אלהי ממעל. ומלא אה שונא ח"ו א' מישראל הוא נפרד מחלק אלה ואינו דבוק באלהים. וכל העושה חסד עם איש ישראל עושה חסד עם קונו. ועי"ז אמרו אלה חסיד המתחסד עם קונו. יראה שיעשה חסד עם כל איש ישראל. כיון שיש לו חלק אלהי ממעל. נמצא מתחסד עם קונו. ולא יאמר אין רלווי להתחסד כ"א עם איש אשר הוא דבוק עמי והוא מחברי שלי. ח"ו לאמר כן כי כל אחד מישראל יש לו נפש קדושה חלק אלהי. כמ"ס ויפח באפיו נשמת חיים. ומבואר בזוהר מאן דנפח מתוכו נפח. נמצא שכל המולול באיש ישראל מולול ח"ו בהש"י. והעושה חסד עמו מתחסד עם קונו. לכן לריך איש הישראלי להיות מוכן בכל עת לעשות חסד עם כל ישראל יחי' מי שיהי' בגופו ומאודו. וכל זה זוכה אדם ע"י עשיית המצוות כנ"ל. כמו שהבטיח לנו מרע"ה. אשר לזה ה' תעשו. אז וירא אליכם כבוד ה' וכנ"ל. יהי"ר שמונה להשגה זו :

פרשת תזריע

וידבר ה' אל משה לאמ"ר דבר אל בני ישראל לאמ"ר אשה כי תזריע בו. להבין הגי תרי לאמר. אפשר לומר שהוא ע"ד ותגזור אומר ויקס לך. ועי"ד מוליך יקר מוולל כפי תהי'. וביד הלזיק לפקוד עקרות וכל ישועות ישראל. וזה מרומז כאן וידבר ה' אל משה לאמר. יראה שיש כח בפיו לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר. ר"ל לפקוד עקרות. וגם לזה הש"ל לתת מהודו על ב"י. שגם הם יהי' להם כח זה. והוא דבר אל ב"י לאמ"ר. שגם הם יהי' להם כח בפיהם לאמר אשה כי תזריע. ולפקוד עקרות ולמלואות כל משאלותם. כי כח ביד איש הישראלי הסולך בדרכי הש"י לבדך את ישראל ולמלאות חפלים. כמ"ס בברכת כהנים כה תצרכו את ב"י לאמר להם יברכך ה' וישמרך

החור' זכה ויגיע לבחי' בקר לבחי' הארה וקדוש'. זאת המצוה תוקד בו. כנ"ל כמו שאם יורד מן השמים על המצוה כן תוקד בו :

פרשת שמיני

ויאמר משה זה הדבר אשר לזה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. לכאורה אינו מפורש מה זה הדבר. ועל הדברים שנאמרו אח"כ הלא מפורש עוד הפעם ויאמר משה אל אהרן. וגם יש להבין כי מתחלה נאמר קרא משה לאהרן. ויאמר אל אהרן. וגם אחר זה בפסוק ז' כתוב ויאמר משה אל אהרן. ובאן נאמר סתם ויאמר משה זה הדבר. ונראה בצוה"י עפ"י אשר שמעתי בשם מחו' אדמו"ר הרב היהודי ז"ל על מה שמבואר בצוה"ק התרי"ג מלות הם תרי"ג עי"ן. ואמר כי עלה הוא שעי"ז ישיג דבר מבוקשו. ובאן מה הוא גוף הדבר. כי הלא זה הוא המבוקש שיקיים אדם כל המצוות. ואמר באמת כאשר יקיים אדם התרי"ג מלות. יראה בעיני שכלו ויודע לו גוף הדבר ועלם המבוקש. כי באמת באמצעות המצוות שהם עי"ן יגיע להיות לבו דבוק תמיד עם קונו בדביקות נפלא. וזה ויאמר משה [פי' אל כל ישראל] זה הדבר אשר לזה ה' תעשו. יראה שזה הוא הדבר וגוף המבוקש שלריך איש הישראלי להשיג היינו באמצעות אשר לזה ה' תעשו הם התרי"ג מלות. עי"ז ישיגו גוף הדבר היינו וירא אליכם כבוד ה'. כי התרי"ג מלות הם סולם מוליך ארצה וראשו מגיע השמימה והם עולות גדולות לבא על ידיהם לתכלית הגרלה. היינו כי יראו ונגלה לעיניכם כבוד ה' והדר גאווה. ויהי' לבכם דבוק עם הש"י וישתוקקו לעבודתו ית' בחשק נפלא. בכל לבכם ובכל צפצפס. כי ע"י המלות נזדכך הנפש זיכור רב. עד כי תשקה להיות שבה אל אלהיה ולמקורה. וזה סימן לנפש זכה וברה הסולך בדרכי הש"י. אם הוא זוכה לבחי' וירא אליכם כבוד ה'. והיא השתוקקות לתורתו

כמצורע בהרבה מקומות. וכמ"ש דוד המלך ותקטן עוד זאח בעיניך לאמר בית יעשה לך אלהים. ואיתא בזוה"ק הבאתי לעיל פרשת ויקרא. בשעתא דבר נש חב קמי' קוב"ה ולא אשגח בחטאוי לאהדרא בתפוצתא קמי' מארי' בו' נשמחא מיני' סלקא ואסהידת קמי' קוב"ה בו' וקב"ה זמין לקבלי' ופקיד לארעא עלי' וזמה דינא [ר"ל ששולחין

עליו נגעים ויסורין ר"ל לעוררו בתשובה. והם נקראים נגעי בני אדם. ואם חוזר בתשובה מיד ונרפא מלרעתו. כמ"ש ושב ורפא לו] ומאן דקאים בליה למלעי באורייתא אורייתא קא מודע לי' חובי' ולא באורח דינא אלא כאמא דארעא לברה במילי רביך בו'. והגה יש בני אדם אשר מצלה ימיו בהבל וריק ועושתיו עבדו ראשו ומחטטל עצמו לאהדרא בתפוצתא כמ"ש שלמה המלך על שדה איש עלל עברתי בו' ואינו משגיח על עצמו עד ברוב הימים נחרב ביתו ע"י נגעים ויסורין ששולחין עליו כמ"ש בזוהר הג'ל. והוא דוגמת טעם הב' הג'ל המצורע צוהר מפני שכונה במחשבת טומאה לכן נההה הגגע בבית לנתוק אורו. כן ממש כאן אם הולך בדרך לא טוב ולא ישיגח על עצמו הוא בסכנה גדולה. וכמו ששמעתי ממורי מווארקי ז"ל. שכל אדם מחייב להשגיח ע"ע בכל עת ורגע כמו שבעה"ב לריך להשגיח על ביתו שלא יחרב כי מקלקול קטן אם לא יתקנה יתהוה ממנו קלקול גדול עד שיכול לחרוב. כן מצורע בזוה"ק חד תרין תלת שאיש הישראלי לריך להשגיח על עצמו בכל עת ורגע ולהשריש בלבו עבודת הש"י חד תרין תלת. ואמר בזה הלשון ומיד עשה חד תרין תלת. לריך להסתיר חד תרין תלת. ואפשר כוונתו ע"ד אינ חסידות כחלתו. ולכן לריך להשגיח ע"ע ולמהדר בתפוצתא כנ"ל. [גם יש בני אדם אשר טבעם טעה לרע ת"ו. ללד כי שורש מורע אב ואם אשר לא היו אז במחשבה נכונה. כמ"ש בחטא יחמתי אמי. ומדותיו הגרועים נלמחו משורש אבותיו]. ואז ע"י תשובה ברא מזכה אבא. ומשיג אולר נחמד שהאמוריים הם שהמרו נגד

וישמך. ומצורע ברמב"ם שכל איש ישראל ההולך בדרכי התורה ועבודה הוא ככהן גדול העומד לשרת לפני ולפנים. וממילא יש לו כח לזרז את ישראל ולמלאות כל מחסורם :

פרשת מצורע

בפסוק כי תבאו אל ארץ כנען ונתתי נגע נרעת בבית ארץ אחוזתכם וצא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית ואם הכהן ופטו את הבית צטרם יצא הכהן לראות את הבית. פרש"י ועל מה חסה תורה בו' הא לא חסה תורה רק על כלי תרם שאין להם טהרה במקוה. הגה כאן גילה לנו התורה כח לומדי התורה כי כל זמן שלא אמר הכהן טמא אעפ"י שהי' בבית נגע בסמיני טומאה. אעפ"כ כל הכלים שהיו בבית הם טהורים עד שיאמר הכהן שהוא טמא. וכן מצינו כיולא בזה כמה פעמים לעיני איסור שחוזר האיסור להיות היתר. וכן מצינו כי חכם עוקר הגדר למפרע. ולא הי' איסור מעולם. ועיין ב"ב דף ק"ב אמר רב ששת לומר שיש שאלה בהקדש. ופי' רשב"ם שם כמו שיש שאלה בנדירים ה"ה לכל הקדשות. שאם שחט קדשים בחוק ונתחייב כרת ואח"כ הלך אלל חכם להסיר לו הקדשו נפטר מכרת ומכאן תראה גודל כח לומדי התורה הקדושה. והנה נרמז בכאן מוסר השכל כי טעם ונתתי נגע נרעת. במבשר ואומר. מצורע במפרשי תורה ג' טעמים. א' מחמת שהי' בתים שישנים מרוב הימים. והי' עומד ליפול והי' יכול לבא לידי הכנה ח"ו. והי' עושה הש"י נס להיות בהבית הראוי ליפול נגע כדי לנתוק הבית. ב' מצורע צוהר כי אותו בית הועמד במחשבת טומאה לשם ע"ז וזריכון אלו לשרש אחריה ולכן נההה בו הגגע לנתוק אורו ולבנות מחדש במחשבה קדושה. לקיים מאות החלום בבית מאות מחזה ומעקה וכדומה. ג' למאז מטמוניות של האמוריים שהי'מיו בחוק סתלי ביתם. והנה הוויות אדם בעולם נקרא בשם בית

הש"י העמיט שם. כי בכל עבירה יש נילון הקדוש. וע"י התשובה מעלה את הנ"ק ההם. ומזה נלמח נשמת גרים כמבואר ל"ח. וזה דוגמת טעם הנ"ל. וזה אפשר לרמז שאם אימרים ציה"כ ונסלח לכל עדת ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה. כי מבואר בעור וב"י שבערב יה"כ לריכוס טבילה. כי אז העת לעשות תשובה והוא כגר וגר לריך טבילה. וזה הכוונה ולגר הגר בתוכ"ס. תוכיות ישראל הנעשים גרים ע"י תשובה. ואם האדם אינו מוסיף על לבו למיחדר בחיובתחל לכל יודח ממנו מרח שלא יפול לגמרי ח"ו. שולחין עליו יסורים חלילה לעורר עצמו לתשובה דוגמת טעם הנ"ל. וע"י התשובה יסקן כל השלשה צמ' ושכ ורפא לו. ועלה היעולה לבא לבתי' התשובה הכסונה. יען לנו התורה הקדושה. ובא אשר לו הבית. ע"ד ששמעתי ממורי הה"ק מפרסיסתחא זל"ל על המבואר בתנא דבי אליהו. מעיד אני עלי שמים וארץ שאין צה"כ יורדים מנכסיהם אלא בשביל גסי הרוח. היינו כשבעה"כ מתגאה וחושב שהוא בעה"כ והבית וכליו הוא שלו וכיון שתגאה אמרו חז"ל אין אני והוא יכולין להור כאתה. ולכן יורדים מנכסיהם. וזהו ובא אשר ל"י הבית כמובן. אל הכהן הוא לדיק הדור הנקרא כהן כמבואר ברמב"ם שכל אחד מישראל העובד השם הוא ככה"ג המשמש לפני ולפנים. לאמר כנגע נראה לי בבית ואזה הכהן ופנו את הבית. יראה שילמד אותו דרך ענוה וספלות. ושיהי' לו לב נשבר ונדכה ושיאחז חושב בדעתו שבינו פגוי וריק מכל טוב. ופרש"י הא לא חסה תורה אלא על כלי חרס. יראה שהכתוב יזהיר לדיק הדור לכל לדמותו ח"ו אפילו הגרועים והפחותים כי גם עליהם חסה התורה. וכמבואר בזה"ק לדיקו בעי למרדך בחר חייב"י ולגנקט בידיהו וליתן להם מומן. יראה לבקש רחמים ולהשפיע להם כל טוב ואעפ"י שראוי כי עונתם עברו ראשם [וכמו ששמעתי ממוצי ז"ל מווארקי שיה' אלא הלייק קדוש ישראל מסאדיגורי. אמר לו כאשר ברא חליו איש מלובלך בעונות. הוא עושה תשובה

באמרו שאם הוא ה' עושה תשובה כראוי. ודאי ה' פותח שער התשובה לכל ישראל. וזהו הבנתי מה שפה"ג ה' מתורה ציה"כ חתאו עוו פשעו עמך בית ישראל אל ירחק אותם ויחוס עליהם ועל טוב הנמצא גם בהם. וזה ואזה הכהן ופנו את הבית שילמד גם אותו דרך ה' היינו מזה הכנעה כנ"ל. בעתם יבא הכהן לראות הנגע. הם העונות. ולא יראה בו אך את הנגע. כי בודאי גם איזה טוב נמצא בו. לכן יראה לכל לדחותו. ולא יעמא כל אשר בבית גם טוב הנמצא בבית. ואחרי כן יבא הכהן לראות הבית. ר"ל שיראה איזה מדה טובה שיש בביתו הנמצא בו. וזהו יחזק אותו לכל להתיאש עצמו ושלא יפול לגמרי. כי כמו שבחולי הגוף אשר גופו מלא פלעים ותבורות מקף רגל ועד ראשו אין בו מתוס. ומחית בשר חי בשאת. והרופא לריך לחתוך את הבשר החי. וכשרואה אשר אין התולה יכול לסבול. עותן לו מקודם רפואת תעלה לחזקו. ומעט מעט חותך ממנו הבשר החי עד יהי' לו חרוכה למכתו. כן בחולי הגפס לריך התכנס הרופא הגפס לחזקו ולדבר על לבו. ובשובה ונחת יכניס אותו בכל כנפי השכינה. והסגיר את הבית שבעת ימים. זה שבעת ימי הבנין. או ימי שמויתו שבעים שנה. כן יחזיקו הש"ת להיות מהשכים לפניו באמת ותמים אמן :

פרשת קדושים

וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל כל עדת צ"י ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אליהם איש אמו ואביו תיראו. להבין סמיכות שתי מלות הללו. גם כפל הלשון דבר ואמרת. גם להבין מה שמוות קדושים תהיו לאמר בלשון יחיד. וגראה בעצמי שמרמו בבואו מוסר השכל שיראה אדם להיות זהיר מאוד מלדבר ברה ח"ו על שים אחד מישראל ולדון אותם לבק זכות ולהחזיק כי כל ישראל הם קדושים ובתיכם ה'. ועי"ז ממשיך על עמנו קדושה מכל ישראל כדוד. כי ישראל ר"ת

שני בשבת לעורר השפעת שבת לימי החול כמבואר ברמב"ן. ואם יזכה לקיים מצות שבת כראוי. אז יזכה להשגה אלהי' אלהיכם. ולבחי' קדושים תהיו :

א יאמר. דבר אל כל עדת בני ישראל. [מלת כל ל"ל] ואמרת אליהם [לכאורה מיותר] קדושים תהיו ופרש"י. הוו פרושים מן העריות ומן העבירה. להבין מקראי קודש הללו. נראה בעזה"י. דהנה יש אנשים שאומרים די לנו לילך בדרכי השם כדרך אנשים פשוטים להשכים ולהעריב לבית המדרש ולהפגל בפשוט. ומה לנו לילך בדרכי החסידות כדרך הקדושים אשר בארץ המה. ולא כל הרגה ליעול את השם יבא ויעול. לזה היה השי"ת למשה ואמר לו. דבר אל כ"ל עדת בני מקטן ועד גדול. וידעו נאמנה כי כולם הם בני ישראל ומחויב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב כאמרם ז"ל [ומהראוי שידבר האדם אל לבו ויבט ויכלם. אם מכל דאגותיו ה' עולה על לבו באזה פנים דאגה זו מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי]. וכמבואר בתנא דבי אליהו. מעיד אני עלי שמים וארץ שאפילו אשה ואפילו עבד ואפילו שפחה כו' מיד שורה עליהם דוה"ק. וגאמין עלינו עדותו של אליהו ז"ל. שאפילו שפלי ערך יכולים להיות ולהשיג מדרגה עליונה שזכו אליה הקדושים אשר בארץ. אמנם להבין מה זה אשר ראינו בעינינו ואבותינו ספרו לנו. אשר יש כמה וכמה אנשים העוסקים בתורה ובמצוות ובעבודת השם"י ולא זכו להשיג שום השגה ומדרגה בעבודת השם. נראה עפ"י משל לאדם עשיר גדול וכילי מאוד. ומאכלו כחמד מבני הכפרים ולא ה' לו רק קדירה אחת שהי' ממשל בה מי סובין החריץ והחזק. ויהי היום נתאכבן אללו עד וחשוב אחד אשר העשיר הזה ה' מלפני לישועה ועושה גדולה ממנו בעסק אחד. מיד מיהר ורך לקנות מאכלים טובים ומיני מעדנים לכבד השם החשוב. אמנם לז' שהי' כילי מאוד לא הכין כלים אחרים יפים ונקיים לבשל בהם המאכלים והמעדנים ההמה. רק שהי' ממשל בהקדירה החמומה והמסורחת אשר לו. ונקלט

רית

ר"ת יש ששים רבוא אוחיות לתורה וגם יש ששים רבוא נשמות ישראל וכל נשמה היא נגד אות אחת בתורה. וכל אות היא נגד נשמה אחת וכמ"ש קוב"ה ואורייתא וישראל חד. וכמו שבאות אחת אם נחסר פסול כל התורה. כן אם ח"ו דיבר טרה על אחד מישראל. פוסל בזה אות אחת מהתורה והוא כמו שפוסל את כל התורה ח"ו. וכמו שממקן אות אחת בהתורה עי"ז מכשיר את כל התורה. כן אם דן א' מישראל לקף זכות בזה מכשיר אות אחת בתורה שהיא נגד נשמתו. ועי"ז מכשיר את כל התורה וכל נשמות ישראל. כי נשמות כל ישראל הם בקשורה חד ואורייתא וקב"ה וישראל חד. וכמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ומאן דנפח מתוכו נפח. וזה מאמר חז"ל כשם שדגותיו לקף זכות כך ידון אתכם משמים לקף זכות. כי בזה שדן לקף זכות הכשיר כל ישראל וכל התורה. וזה נרמז במקראי קודש אלה. דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו. יראה שיחזיק כל ישראל לקדושים ואז תהיו קדושים ואבל אם ח"ו ישגה א' מישראל אי אפשר לכם לקיים מצוה זו שיהיו קדושים. וזה דבר אל כל עדת בני ישראל ותאמר להם שכל אחד ואחד מכם ואמרת אליהם כמו עליהם קדושים תהיו. ור"ל שכל א' מכם תאמר על כל ישראל כי כולם קדושים ובתוכם ה' [ואז תהיו באמת כולם קדושים]. כי קדוש אני ה' אלהיכם. וא"כ אם תשגה א' מישראל פוגם ח"ו בקדושתו ית'. כי קוב"ה וישראל חד וכנ"ל. איש אמו ואביו תיראו. לז' כי שלשה שותפים יש בחדש קוב"ה ואביו ואמו וא"כ אם לא יראו מאביו ואמו פוגם ג"כ בקדושתו ית'. ולזה נסמכו מקראות הללו :

א יראה שיגיד הכתוב ענה היעולה האיד יבא לבחי' קדושים תהיו הוא לקיים מקודם מצוה איש אמו ואביו תיראו. ממילא יהי' ג"כ מורא שמים עלינו. כי השוה מוראם למורא המקום. ועי"י הקדושה אשר יושפע לו עי"י מצוה מורא אב. יזכה לקיים ואת שבתותי השמרו. כי בחי' שבת הוא ג"כ בבחינת אב. כי שבת הוא המשפיע לכל ששת ימי החול כעודע. ולכן אתו אומרים היום יום ראשון בשבת יום

גופי תורה. וז"ל רש"י מפני שרוב גופי תורה תלויין בה השייכים לכל ישראל מקטן ועד גדול. ולכך נאמר בהקדל. או דה"ק קשה לרש"י הלא מאות קדושים תהיו היא מדריגה גדולה כנ"ל והדר כתיב לא תגזבו ולא תכחשו השייכים לכללות העם. לזה מתרץ מפני שרוב גופי תורה תלויין בה. ור"ל כי גופי תורה ופשטיות התורה תלויין בבחי' קדושים תהיו. ויראה כי ע"י שיקיים אדם את התורה בפשיטות שמועט עמלו מל"ת ומקיים מאות עשה שבחורה עי"ז ממשיך על עמלו קדושה ויוכל לבא לבחי' ומדריגת קדושים תהיו. ולזה נאמר בהקדל כי כולם שוין בה:

וידבר ה' אל משה לאמר. דבור הוא קשה ולתורה רבה בחי' אהבה. כמ"ס וה' האמריך היום. ור"ל שדיבר אליו בבחי' תוכחה מגולה ואהבה מסותרת. וכן ליוה"ט" למשה ג"כ. שידבר לישראל בבחי' זו. וזה דבר"ר אל כל בני ישראל לאמר:

במדבר רבה! קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני ה' אלהיכם קדושתו למעלה מקדושתכם. ושמעתי אפשר בשם הו"ק המגיד מקאזיזין ז"ל. יכול כמוני בניחותא [ע"ד לדיק גוזר והקב"ה מקיים] כי קדושתו למעלה. היא מקדושתכם. ע"ד ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים:

איש אמו ואביו תיראו ואלה שבחתי תשמורו. יראה כי לדיק נקרא שבת כמבואר בזוהר. ולפעמים כאשר רוצה האדם ליסע לקבל פני רבו. ואביו ואמו מונעים אותו. לזה אמר הכתוב שלא ישמע להם. וזהו איש אמו ואביו תיראו. ואעפ"כ ואת שבחתי תשמורו. כי גם אביו ואמו מחויבים בכבוד הדיק. ולשמע בקולו:

בפסוק ובקלרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך. פרש"י אמר ר' אבדימי בר' יוסי ב' מעלין עליו כאלו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו. ועיין בזה"ע מ' מובא בדגפי נשרים. להבין דבריו לדיק להבין מקודם. כי מבואר בדבריו בחי' שפחה ושבועות הוא י"ט אחד וימי הספירה שבגמתיים הם כחמ"מ ע"ס. ועיין בצעל עקירה

בית הרע ועמם התמוץ במאכלים ההם. וכאשר ניתן לו לאכול. קאף השר מאוד וחמתו צברה בו. והגמל מובן כי אותן האנשים הנכשלים בצונות ובחטאות נעורים. והנה כל עוד שלא עשו תשובה כראוי הם מוסרחים ממש יותר מגבילה ר"ל [כמעשה דלילה עם תנא אחד שהלכו יחד ועברו לפני גבילת כלב מוסרח. ואח"כ עברו לפני איש אחד. ואמר אליהו ז"ל כמה מוסרח זה האיש יותר מגבילת הכלב. מחמת עונות שעשה]. ואח"כ כשהם עוסקים בתורה ועבודה. ולא הטהרו מקודם מזהמת עונותיהם דומה ממש למבשל מאכלים טובים בכלי מוסרחת כנ"ל. ולכן לא זכו להשיג באמצעות תורתם ועבודתם שום דבר. אמנם האיש הגלגל החפץ חיים לראות טוב עבודת הש"י באמת ותמים. לדיק להיות מקודם בבחי' סור מרע. ויראה להאיר ולשרש הרע מקרבו ולרחוק ולזכות גופו וכל אבריו מהסרחון ורית רע. ויתחרט באמת ולב שלם. ויבכה בינו לבין קומו. וירחן בדמעות עיניו את פניו. כמבואר בספרי מוסר וכמ"ס רחל והכו בו' ואח"כ יעסוק בתורה ומלות ואז ע"י המלות יהי מרכבה להשיגה וכמ"ס סור מרע ואח"כ ועשה טוב. ובזה מובן ואמרת אליהם יראה שהכל תלוי בהם בעצמם. קדושים תהיו ופרש"י הו' פרושים מן העריות ומן העבירות. בה"א הידוע. ור"ל קודם שחבא לבחי' קדושים תהיו. לדיק להיות מקודם פרושים מן העבירות הידוע לכם מכבר. מה שכל אחד יודע נגעי לבבו. ולהתחרט עליהם ולעשות תשובה באמת. ואח"כ תוכלו לבא ולהשיג לבחי' קדושים תהיו פ"י תורה ומלות. כי קדוש אני ה' אלהיכם. המלות אחכם המלות. ולכן ישיגו באמצעותם קדושתו י'. אמן כיה"ר:

קדושים תהיו. ופרש"י פרשה זו נאמרה בהקדל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה. יראה ולבאורה קשה. הלא בחי' קדושים תהיו היא מדריגה גדולה אשר לא זכו אליה כ"א השרידים אשר ה' קרא. ואיך נאמרה בהקדל. ומתוך מפני שרוב גופי תורה תלויין בה. ור"ל כי סודות התורה נקראים בשם התורה ותלך הגולה מהתורה נקראים

בשל"ה אע"ג דאמרו חז"ל הנזבזו אל יבזבו יוסר מחומש. זה הוא למי שלא חטא מעולם אבל איש היודע בנפשו שחטא ע"ז נאמר וחתוף בלדקה פרוק. וכל אשר לו יתן בעד נפשו] ובפרט הכנסת אורחים אשר מבואר בספרים שהיא כצניח שבת ועי"ז ישיג יסוד ועיקר האמונה כנ"ל. ויקיים ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. בתוכו לא נאמר אלא בתוכם. כי התורה תמידית יאזר הקב"ה שיעשה כל איש ישראל משכן בלבו להשם ית'. ואז ישרה בו הש"י. כי המקדש עצמו נלמטה מעט. מקדשן אותו מלמעלה הרבה. ויותר ממה שהענין רוצה לינק פרה רוצה להניק. והבא לטהר מסייעין לו. ואם יזכה לבחי' זו להיות בלבו משכן להש"י יושעו על ידו כל הגלגלים אליו וכל ישראל כמו משכן השם אשר ה' לטובה כל העולם. וה' ברוב רחמיו יישר לבנו לעבודת ה' ית' באמת ותמים אמן כיה"ר :

בפסוק לא תשגא את אחד בלבדך

האכה תוכיה את ענייך ולא תשא עליו חטא. לאחר סמיכות מקראות אלה. יובן בהקדם לפרש מקרא קודם במשלי כ"ג פסוק א'. אל יקנא לבדך בחטאים כי אם ביראת ה' כל היום. ויראה כי יש צדדי אדם ההולכים בתורת ה' כאשר רואה בחצירו מדה גרוע או איזה מעשה אשר לא טוב. אז מקנא קנאת ה' לבאות ואזרח אותו בלבדו. ולפום רבינו הגדק ארו. כי כן אמר ארוינו דהמע"ה הלא משנאיך ה' אשגא ובתקוממך תתקוטע תכלית שגאה שגחמים. [יראה כי כל מה שגרא הקב"ה לבדו ברא. ואפילו כל מדות הרעות. בראם הקב"ה לבדו. כי בטולם יש לד לעבוד בהם הבורא ית' כעודע. ושמעתי בשם הרב היהודי ז"ל שאמר איזה לד טוב ותועלת נמלא באפקורסת ר"ל. ואמר התועלת הוא בענין דקה שתחליט בלבדך שאם אהה לא תתן לו אולי ימות ברעב. כמו כן נראה לי במדה רעה השגאה. הטוב והתועלת הגמלא בו. הוא לשגוא שגואי ה' וזה תכלית שגאה שגחמים. אמנם באמת לא זו הדרך ישתן אור. כי לא כל אדם שוים. ולא כל הרואה ליטול את השם יבא ויעול. כי אם

עקירה שעיקר ושורש מלות פסח וספירה ושבעות הוא קבלת התורה אשר הם יסודות ועקריות לקיום התורה ונבואה משמים. ובה יתבונן כי עיקר ביאת האדם בעיה"ז הוא רק להשיג בזה ההלכה האמיתית בקיום התורה והמלכות. ולרכי הגוף יראה להיות אללו אך בדרך ארעי והוא רק לסיופוק הכרחי לבד ומי שמרה בערב שבת יאכל בשבת. ואפילו מי שחגגו השם בעושר רב אל ינהג עצמו כבעה"ב. רק כגר ותושב וכמ"ש הכתוב כי גרים ותושבים אתם עמדי. [וזה הון ועושר בביתו כו' יראה שאך הוא בביתו. כמו כלי המי שופכין הוא ג"כ בביתו. ואז ולדקתו עומדת לעד]. ולזה ה' מלות עומר ומלות בכורים ושתי הלחם מראשית הקציר להראות כמו העבד הניתן לו להחיות נפשו רק מהשיריים. והראשית והעקרי הוא לרבו. כן וזה לנו השם ית' ליתן הראשית להשם. או לכהן ולעני אשר הם משולחן גבוה קא זכו. ולזה מבואר בצעל עקירה אשר כתיב באלה המלות חוקת עולם בכל מושבותיכם. ח"ל כי זה הלימוד העקרי בכל אלה הענינים המדומים. ראוי שיוחק בלבדו בכל עסק הנהגותיו ובכל עסקיו ובעל מושבותיו בין באל" ובין בחל"ל עכ"ל. כמלא שגם כעת אשר אנחנו בגלות ואין לנו קרקעות מנוחיים אמנו לקיים מלות הנ"ל בכל אשר בדרך ה' אותנו כמו מלות לקט שכחה ופאה בדרך. בכדי להשריש בלבבנו יסוד אמונה כנ"ל. ולזה בא הכתוב אחר פסח ושבעות מלות לקט שכחה ופאה. כדי להשריש בלבבנו יסודות ועקרי אמונה אשר גרים אנחנו בדרך וליתן כל ראשית לה' ומהשיריים והמותר לנו מזוים. [וג"כ מרומם בזה כדי להיות המותר כשיריים ממאכל הדיוק אשר יש בו תוספת קדושה. וג"כ להיות ראשית העת מיד בקומו בבקר לעבודה השי"ת ועי"ז נקל לו להיות כל היום בעבודה ושאר שעות היום נקרא ג"כ שיריים] ועי"ז הסמיך לנו הכתוב פרשת ר"ה. אשר כל מנוחותיו של אדם קטבין מר"ה ולרכי שבת וי"ט אמרו חז"ל כל המוסיק מוסיפין לו כן גחית דקה כל המוסיק מוסיפין לו. [ומבואר

אם ילמח מזה השנאה איזה תועלת לעבודת השם ית' הוא עובד ובאם לאו ירחיק מזה כמשהו קשה. והוא מעבירות גדולות חלילה. וזה שהזכיר החכם שלמה המלך ע"ה אל יקנא לבך בחטאים. והוא לבון ביקנאו את קנאתי. ור"ל שאל תשנא אותם. כי אם ביראת ה' כל היום. יראה אדם כזה שכולך ביראת ה' כל היום. וידע בנפשו שלדיק גמור הוא ויהי לו תועלת משנאה זו ליראת השם אז מותר לו לשנאותם. לא כן אדם שאין בו הבחינה ולפעמים נופל ברשת היצר בליזה מדה רעה היאך יכול לשטוף חצירו. כי אולי גם חצירך תך בשעה זו נפל ברשת היצר. ולא כל עתים שווה. וזה שהזכיר הכתוב לא תשנא את אחיך בלבבך כנ"ל. ואם תראה לפעמים בו איזה דבר רע. הוכח טובים אותו. אבל לא תשנא אותו. ורק בהלגע בכדי שלא תשא עליו חטא שלא לביישו. כדרשת חכמינו ז"ל:

בפסוק ולא תסור ואהבת לרעך כמוך. אלה הממוניות יובן עפ"י משל אדם שהכה בידו הימנית את ידו השמאלית ובי ינקום ויכה בידו השמאלית את ידו הימנית. כן גיד לנו הכתוב לא תקום ולא תסור מחמת ואהבת לרעך כמוך. כי כל ישראל הם בגוף אחד ממש ואיך שיך לנקום ולגמור:

בפסוק וכפר עליו הכהן לפני ה' על חטאתו אשר חטא [לכאורה אשר חטא מיותר]. וגם ללח לו מחטאתו אשר חטא ופרש"י לרבות את השוגג כמוד. להבין זה נקדי' לבאר באפס מה ענין התשובה שקדמה לברית העולם אשר הוא אך מחטאי הש"י כי לכאורה הוא גדר דעת האדם כי היסכן למשל שר גדול שנתן מטלית משי יקרה לעשות לו בגד ובשגגה נתלכלך הבגד היקר ונעשו בו כחמים רבות עד שלא יוללח לבוש דבר היעלה על הדעת שהחייט הזה יתבע עוד שריתו וימן לו שוב בגדים לעשות לו. ומכ"ש אם במזיד נעשה הדבר וכי יועיל מה שיאמר לו שבאמת מתחרט ולא יעשה עוד כעלה הזאת. אמנם באמת כי התשובה היא ממדה טובה וחסדו הגדול אשר לא יוער כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיך דרכי. חולם באפס מה מעט מוצי' להבין

בו עפ"י דעת תורתנו הקדושה יש להחזיק. כי הנה מבוזר אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות כי הלאה"ר מסמא את עיניו ושם אותו מר לתחוק עד אשר נפל ברשתו ומוסיר מלבו יראת השם ית' אז. ולכן יעלה אותו הפירה הקדושה שבאשר ישים את לבו להתחרט ולעשות תשובה והביא את אשמו לה' אל פתח אהל מועד אשר שם משכן הכהנים עובדי השם הלדקים ומה' אהרן פניהם וקדושתם יתקדש ויתשחר מומחשבותיו הרעים. וכמוזאר בחובה הלצבות כי משיג האור דוחה חשך הרבה מלא ציטו ויסיר מפליו החשכות ורוח שטות אשר לו מקדם עד אשר יתברר לו ויחליט בדעתו שאלו ה' וידע מקודם הדעת הטובה הזה צודאי לא' האל ומיילל נעשה מהמוד שוגג. וזה וכיפר עליו הכהן לשון קטן והעברה. מחטאתו ילח מחטאתו שה' במזיד. אשר חטא זה שוגג יראה שיעשה מזדונות שגגות כמו שמלנו בעין זה גדר שחכם עוקר הגדר למפרע ע"י פתח וחרטה לצד כי אלו ה' וידע זאת בשעת הגדר לא ה' נור כל עיקר ואח"כ כשנתאמת אללו באמת שאם ה' אז בריעה נכונה ודאי שלא ה' חוטא ואמר וגם ללח לו מחטאתו אשר חטא. ומובן דברי רש"י לרבות את המזיד כשוגג והבן:

מפני שזכה תקום והדירה פני זקן ויראת מאלהך אני ה'. סמיכות המקראות נראה בעיה". עפ"י שפירשתי בפרשת היראה ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך. ומקשה בגמרא אטו יראה מילתא וסרתא. אין לגבי משה מלתא וסרתא. וקושי' המפרשי' ידוע בזה. וכי יאמר העשיר [אשר מואה מנה הוא אללו כמו פרוסה] לעני. מה אני מבקש ממך כי אם מואה מנה. ואפשר לומר עפ"י דריתא בגמ' ר"ש האמוני ה' דורש כל היתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש עד שבה ר"ע ודרש את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ת. כי באמת א"ל להשיג לבחי' את ה' אלהיך תירא. רק ע"י יראת ת"ת. הוא הלדיק הדור. כמו שאמרנו חכמינו ז"ל ע"פ ויחמינו בה' ובמשה עבדו. אם במשה האמינו

דבוק אליו ולאבדה אותו. וגם הוא לשון דירה שכל דירתך יהי' אללו לאבדה אותו וללמוד מדרכיו. ועי"ז יוראת מאלהיך חשיב לבא לבתי' יראת ה'. אזי ה' ר"ל שחבוב לבתי' אהבת ה'. או יאמר אני ה' נאמן לשלם שכר. וזה הוא השכר שבאמצעות יראת ח"ת ואהבת ח"ת. חשיב לבתי' יראת ואהבת ה'. כיה"ר שזכה לבתי' זו מהרה :

שמעתי ממורי מפרשיהם ז"ל. שמג"ע לגיהנם הוא כחוט השערה. ולענ"ד הוא מרומם בשר"י סוף הסדרה. והבדלם בין הבדלה הטובה לטמאה ופרש"י אין לריך לומר בין פרה לממור כו' אלא בין טהורה לך לטמאה לך כו' וכמה מלא שטירה :

פרשת אמור

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן. לכאורה ודאי הכהנים הם בני אהרן ופרש"י ז"ל ידוע. ונראה כי הכתוב מרמז לנו כי עיקר העבודה התמימה הוא להיות שפל בעיני עמו בלי להתפאר חלילה במעשיו הטובים ויעץ לנו הכתוב להשיג מדת ענוה הנם שרואה בעלמו שטובת בבורה ועבודת הש"י יום ולילה וידע בנפשו שצדיק גמור הוא ענה הנכונה לתלות מעשיו ולדקתו בזכות אבותיו שזכות אבותיו מסייעתו ולדקתם עומדת לעד. והם זכו לו ולא בכחו ועולם ידו עשה לו החיל הזה. וזהו אמור אל הכהנים הם העובדי השם שנקראו כהנים כמבואר ברמב"ם וג"כ היוו לכהנים ממש. בני אהרן שיתלו הכל אך ללד שהם בני אהרן. ולזה נאמר אח"כ ואמרת אליהם כי זה הוא אמירה אחרת. ועיין בזה"ל הקדוש שהקשה דהוי למכתב אמור אל בני אהרן הכהנים שם העלם מתחלה. ואפשר לומר שהוא ע"ד כי צילתק יקרא לך זע ולא כל יתק דעיקר זע הוא כאשר הולך בדרך אבותיו ועובד הש"י וכמו כן כאן עיקר יחוס הכהנים הם כאשר עבדי עובד דאהרן ועובדי השם. ולזה אדרבה הכהנים יראה עובדי השם הוא שם העלם :

א"י ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים

בני

האמינו בה' לא כ"ס. אלא כל האמין ברוני ישראל כאלו מאמין בהש"י. כי הצדיק הוא הממונע בין הש"י ובין ישראל. וא"ל לבא לאמונת הש"י כ"א ע"י אמונת חכמים וא"ל לבא לעבודת הש"י בזמנת רק ע"י דביקות הצדיק. ולזה אמרו גדולה שמושה יותר מלימודה וכל המונע תלמידו מלשמשו כאלו מונע ממנו חסד. והנה יש ב' מיני צדיקים. יש צדיק אשר מדתו וקורטו הוא מבתי' גבורה והוא מקפיד מאוד על תלמידו על כל דבר. וזוהי הצדיק צריך האדם לשמור מאוד שלא יכזה בגתלתו כמו שאמרו הוי זהיר בגתלתן שלא תכזה כו'. ודבר קשה הוא לאדם להיות דבוק לצדיק הזה. ויש צדיק אשר שורשו הוא מבתי' חסד וכל דבריו הוא בנחת ומנהל תלמידיו באהבה וחסד. או בנקל לאדם להיות דבוק לצדיק הזה וללמוד מדרכיו. לאבדה וליראה את ה' כל הימים. וזה אפשר שאמר משה מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה א"ת ה' אלהיך. היינו לירא מח"ת ולצדיק הדור. וללכת בכל דרכיו ולאבדה אותו. יראה שיהי' דבוק לח"ת ולצדיק ללמוד ממנו כל דרכיו ולא תהרהר אחריו כי ודאי כל דרכיו הם בדרך ומשפט. ולאבדה אותו כמ"ס ואהבת א"ת ה' אלהיך ג"כ לרבות ח"ת. ולעבוד את ה' אלהיך ג"כ לרבות ח"ת ע"ד גדולה שמושה יותר מלימודה. ומקשה בגמרא אטו יראה מלכת זוטרתא היא. ר"ל שיהא דבוק להצדיק ולירא ממנו זוטרתא ומדרכיו להשיג ממנו בתי' יראת ה'. וכי מלחא זוטרתא היא. הלא מאוד צריך לירא שלא תכזה בגתלתו וקשה מאוד לדבק עמו בו. ומשני אין לגבי משה מלחא זוטרתא היא. ר"ל להיות דבוק לצדיק כזה כמו משה. כי האיש משה עט מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה. ודאי דבר נקל הוא לאדם לדבק עמו בו וללכת בדרכיו. וזה אפשר לרמזו במקראי קודם אלה מפני שיבה תקום כמו שדרשו מפני שיבה דילך. להיות מהשכים אליו ית' טרם יגיעו ימי האקפה ושיבה. אמנם האין יכזה לבתי' תשובה האמיתית יגיד הכתוב ענה היעולה לזה. והדר"ת פני זקן זה שקנה חכמה ר"ל להיות

אלה'ך. [וכמו שמעתי ג"כ בשם הה"ק האדיק מו' מנחם מענדל מרומנעב זצ"ל. ראשית עריסותיכם חלה תרימו. יראה ע"ד הרמז ראשית עריסותיכם מלשון עריסה ור"ל ראשית כאשר תקימו מעריסותיכם וממטותכם. חלה תרימו. מלשון חיל ורעדה ור"ל תקימו בחיל ורעדה מפחד ה' ומהדר גאונו ודפח"ח]. וענה היעולה למי שנגע יראה השם בלבו. כל עת שיזמן לפניו אחיה מחשבה לא טובה או הסתכלות רע ח"ו או דבור רע ומעשה אשר לא לה' המה ינייר לפניו וידמה בנפשו שהוא בגיהנם ורואה איך הרשעים נדונים ביסורים קשים ומרים. ויתשוב איך שהוא עושה לעלמו דרך ושביל לגיהנם ע"י הדברים אשר לא לרצון לה'. ולהיפוך ע"י מחשבה טובה וראיה טובה להסתכל בתורתו הקדושה ובפני האדיק וכן בדבורים קדושים ובעשיות מלות עושה לעלמו שביל ודרך לגן עדן. וזה שאמר ר' יוחנן בן זכאי שתי דרכים לפני. לפני דייקא. ואינו יודע באזהר דרך מוליכין אותו. ואם ר' יוחנן אמר כך. מה נאמר ומה נדבר איתנו מלאי עון שפלים ונבזים. הסי' יזכנו להיות מהשבים לפניו באמת אמן:

בפסוק דבר אל אהרן לאמר כו' אשר יהי' בו מוס לא יקרב כו' כי כל איש אשר בו מוס לא יקרב כו' או איש אשר יהי' בו שבר רגל כו' כל איש אשר בו מוס מזרע אהרן הכהן לא יגש כו'. לכאורה מזרע אהרן הכהן הוא מיותר הא לעיל מיני' כתיב איש מזרעך וגם לשון בו מוס ולא כתיב אשר יהי' לו מוס. נראה כי טוע כי כמו שיש לגוף אדם רמ"ח אברים ושם"ה גידים כן יש לנפש אדם רמ"ח אברים ושם"ה גידים וחתיים והם מכונים זה כנגד זה והם המתייה לאברים והגידים הגשמיים וכאשר חוטא ח"ו באבר אחד או נעשה הנפש בעל מוס באותו אבר. וכמבואר במדומה לי בספר הקדוש טעם אלימלך. ע"פ עינים לה"ם ולא יראו. יראה כשאדם משמש בעיניו לזרכי גופו ולא לעבודת השם גורם שעיני הנפש הרוחני לא יראו הגם כי מהראוי להם לראות מסוף העולם ועד סופו. אזנים לה"ם ולא ישמעו ג"כ ע"ד זה. וכמבואר בשל"ה

בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. אפשר לרמז ע"ד הידוע שעובדי ה' המה נקראים כהנים וכמבואר ברמב"ם שכל איש ישראל העוסק בתורה ועבודה הוא ככהן גדול המשמש לפני ילפים. והנה מצינו באברהם אבינו שנאמר כי ביצחק יקרא לך זרע ולא ישמעאל. וביצחק ולא כל יצחק. כי עיקר זרע להאדיק שיקרא בצחינת בן. הוא רק כאשר הולך הבן בדרך אביו בדרך התורה והעבודה. וכמו שנאמר באברהם למען אשר יטה את בניו לשמור דרך ה'. והנה אהרן ה' אבי כל הכהנים עובדי השם. והתורה טוה לעובדי השם לחזק לבם ביראת ה' כמו שנאמר ויגבה לבו בדרכי ה' ואמר להם תדעו שאמת בני אהרן. כי באמת תלמידים האולכים בדרך רבם ועובדי עובדא דאהרן הם הם בניו. ואמרת אליהם כו' זו היא אמירה אחרת. יראה לפשוטי עם בני ישראל שעוסקים במו"מ עם שאר העמים. ויוכלו לבא חלילה לידי הסתכלות והרהור אשר עי"ז מטמאין את נפשם וזהיר להם לנפש לא יטמא בעמיו ע"י שהם מעורבים בין פשוטי המון עם ובפרט בשאר העמים נריכים להשמר וליזהר ביותר שאל יטמאו נפשםם [ולחיות עכ"פ סור מרע] [ועיין בזהר הקדוש פ' אחרי כי החטא של אדם מטמא נפשו ורשום באגפי'. וע"ש מעשה מר' אבא ור' יוסי דהוו אזלי באתרא וטמי תד ב"ג דהוו אחי ורשימו באגפי' ור' שמלאי הוי אסוותא דילי' שישב בתשובה ויזכה ולרחוק דמטות אה פניו ע"ש] והנה עיקר ויסוד לטוהר נפשו הוא מיד כאשר קם בבקר ראשית מתשבתו יהי' להש' ויקדש ויטהר מתשבתו ודבורו ומעשיו אז למשים. כאשר שמעתי ממורי ז"ל מפרשיםאח אשר כעת בגלות המר יש ג"כ מלות בכורי' היינו להי' ראשית בכורי מתשבתו ודיבורו ומעשיו בבקר להש'. איש לפי ערכו בתורה ועבודה. ושעה ראשונה כקם ממיטתו לא יתשוב שום מתשבת חול ולא ידבר שום דבר אפי' דבר רשע ולא יעשה שום דבר רק לעבודת ה' ובה יקיים ראשית בכורי ארמתיך תביא בית ה' אלהיך. וע"י זה ישרה עליו קדושה כל היום. ואמר הרמז תבי"א ר"ת ג"כ תביא בית ה'

כאמרים ז"ל ואין לך חילול השם יותר מזה . והם נקראים צוהר שרין יהודאין ר"ל . ונקדשתי בתוך בני ישראל . היינו שאך יעשו המצוה והתורה באופן שימאוך מה קדושה לכל ישראל . כי כשארץ עושה מצוה אך להיות צוה נחת רוח ליוצרי ית' שאמר ונעשה רצונו והוא זכיר להיות מהלכע לבת עם ה' אלהיך ולא לשום פניה אחרת אז המצוה הזאת גרמה להמשיך קדושה לו ולכל ישראל . וזה שאנו אומרים קודם כל מצוה בשם כל ישראל ומעלה בזה כללות ישראל ומצוילא אותם מעוממאה לביארה וזה אני ה' מקדישכם המצוילא אתכם מארץ מזרים להיות לכם לאלהים אני ה' :

אמר יאמר לבאר מקראי קודש אלה ע"ד שאמר דהמע"ה אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושכתי בבית ה' לאורך ימים . ולבאורה לר"ד להבין הלא בימי דוד לא נבנה עדיין בית ה' ומה גם כי ברוח קדשו אמר כל שירותיו עבור כל ישראל בכל דור ודור כטדע . ואיך שייך זה בעת בגלות המד שיקיים ושכתי בבית ה' :

כו' . אמנם יובן ע"פ מה שפירש רש"י על פסוק ובקרבכם אחר ר' אבדימי בר' יוסי מה ראה הכתוב ליתן מצות לקט שכחה ופיאה באמצע הרגלים פסח ועלרת מכאן ור"ה ויה"כ ותג מכאן ללמךד שכל הטות לקט שכחה ופיאה לעני כראוי מעלין עליו כאלו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בחסו . הגה מזה נראה אשר בכל עת ובכל זמן יש בדידו ב"ן ביהמ"ק והקרבת הקרבנות כאשר שם אדם על לבו ומשחוקק בהשחוקקת דב למצוה יקרה הלז מצוה דקה לעניים שהיא כמו בגין בהמ"ק והקרבת כל הקרבנות ועי"ז נזכה לבגין בהמ"ק בפועל ממש ולהקריב כל הקרבנות שהרי אפילו בלקט שכחה ופיאה שנשאר לבעה"ב הרבה מאוד [הוא כן] מ"ש בנתינת דקה אם אדם טותן ומלמלם עצמו כדי לקיים מצוה דקה ומפריש מפיו מה שהוא צריך לאכול [ודאי הוא כבגין בהמ"ק והקרבת הקרבנות] . כמ"ש כד ה' מהוקך אל תקרי מהוקך אלא מגרוך [ושמעתי שיראה כאשר אדם רוצה לקיים מצוה הכנסת אורחים אל יבין עבורם יותר ממלכלו רק שיזמניהו לשעורדו וילמלם עצמו מגרומו ועי"ז יכול לקיים מצוה

בשל"ה הקדוש אלהים עשה את האדם יש"ר ר"ת ידיעה שמיעה ראייה והם בקשו משכונות רבים ע"ש . וזה שהתורה מרמז לנו שהכהנים עובדי השם מחויבים לראות ולהשגיח על עמלם שלא יהיו בהם מוס בנות ובפרט בגפס . כי כבר יוכל להיות שאדם שלם בכל אבריו והוא בריא אולם . ובאמת הוא בעל מוס גדול במומי הגפס . וזה כי כל איש אשר ב"ו מוס אשר יהיו ב"ו שבר רגל . זו בעלמיותו ותוכו . והנה יש עונות קלות אשר להמון העם אין הפגם גדול כ"כ וללדיקים הם פגם גדול לפגשם ונעשו בהם מוס . וזהו כל איש אשר זו מוס מזרע אהרן הכהן הגם שאך להם לבדם יחשב למוס ללד יקרה נפשו ושורשם אשר הם מזרע אהרן הכהן לא כן לשאר העם לא נחשב למוס . [כמו שבגד משי טוב כל כחם הגמלא זו הוא חסרון ומוס לבגד משא"כ בבגד גס ועם לא נחשב לחסרון] . לא יגש להקריב . כי הקב"ה מדקדק עם הלדיקים כחוט השערה :

בפסוק ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני ה' כו' . עיין באלשיך וז"ל יתכן לפרש ע"ד שבר מצוה מצוה . פי' כי המצוה עצמה נעשית להיות קדושה עד העשות מלאך כעובדא על האי דעסיק במס' חגיגה . וזה יאמר פה ושמרתם מצותי ולא בלבד שנעשה רצוני כי אם ועשיתם אותם כאלו אותם ממש אחס עושים כי כל אחד נעשה מלאך וזה למה כי אני ה' כי לתורה וימלותיה יש שייכות עמו ית' כי הוא ותורתו ומעשיו אחד הוא ע"כ . וזה נובן הסמיכות וחיבור הפסוק שלאחריו ולא תחללו את שם קדשי ע"פ המבואר בשערי קדושה לר"ח ויעיאל . שכשארש עושה מצוה ומתפאר בה תלילה אז מוכן לו שאל תחית מדור מיוחד . והוא ע"ד משהמם בשרביטו של מלך . וזה כוונת המקרא ולא תחללו את שם קדשי אחר שיגיד הכתוב גדול פעולת המצוה ככ"ל הזהיר ואמר ולא תחללו הייט להזהר בעשות המצוה שלא תהיו בה לר חילול השם . היינו למה הפאפארות וגילאות . כי כל המתגאה כאלו עובד ע"ז . ולא עוד אלא אם ת"ח הוא [ירל' שמתגאה ללד שהוא ת"ח] תורתו נשתכחת

מאות הכנכת אורחים בכל פעם זהו אלא מגרונך]. ובענין זה אפשר לרמוז במקראי קודש אלה ושמרתם מלותי ר"ל שתשמור ותטפה תמיד בכל עת מתי תבא מלוא לירי ואקיימנה [מלשון ואביו שמר את הדבר] ועי"ז ועשייתם חותם. חזבו לעשיית המלוא בחזרתו בחינה שהיו בבית המקדש. זהו אני ה' ר"ל כמו בבית המקדש שהי' זה רשות לכה"ג להזכיר השם. זה אני ה' נאמן לשלם שכר ור"ל שמה שחלפו למלותי. אשלם לכם שכר שתזכו לעשייתם אותם, ולא תחללו את שם קדשי שהי' המלוא בזונה ראויה כנ"ל וזה ונקדשה"י בתוך בני ישראל. יהי' כמו צבית המקדש ממש כנ"ל:

פרשת בהר

בפסוק והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך. התורה מלמד לנו מוסר השכל. ויעיר און ולפקוח עיני עורים המוני עם המשוקעים בחאות עוה"ז. וטותים עיניהם ולבם כל היום לאסוף הון. וביניהם ג"כ ח"ח בני הגעורים רבי בשנים. אשר ראויים היו להיות מגדולי תקרי לב. והתורה מונחת בקרן זוית ואין דורש ואין מבקש. באמרם כי רחיים מונחת על לווארם. פירשם אשה ובנים ועושים נדקה בכל עת זה הון אשתו ובניו ואם אין לחם אין תורה וזה זה לא יעלה בידם. ועי"ה הנעמם האלה נפלו ברשת היצר וילכו שובב כל היום ויחירו מלכס את דברי התורה הזאת. והנה לא דברה תורה אלא כנגד ה"ה"ר וטעטתיו. כי באמת אין מעזיר לה' להושיע גם בזמננו עמל. והמקבל עליו עול תורה מעצירין ממנו עול ד"ה הוא עמל הפרנסה. ואמחז"ל אדם לעמל יולד. איני יודע אם לעמלו של תורה אם לעמלו של דרך ארץ ח"ל והיה בו יומם ולילה הוי אומר לעמלה של תורה. וא"כ למה לו לעמול הרבה בעמל דרך ארץ ולהרויח מעט. הלא טוב לאדם לעמול מעט תחת השמש ולהרויח הרבה ולעמול הרבה בתורה ועבודה בי זה נכון וברור כאשר אדם מיועט בעסקיו. בכדי להרבות כבוד שמים. לעסוק בתורה. לא מלוא ה' ושולח ברכתו בזמננו עמלו. יוחר

מאחר אשר עמל ויגע כל היום וכל הלילה לא ינוח ולא יסקוט. זה אמר להמנע"ה טעמו וראו כי טוב ה'. ואין טוב אלא תורה. כי ודאי אין דבר רע וזמן מגיע לאדם ע"י התורה הקדושה אך טוב וחמד. זה מרומז במקראי קודש והיתה שבת הארץ. היינו שביחה מהארצות ועמל דרך ארץ בכדי להיות פנוי לתורה ועבודה. לכם לאכלה. הצטיח הכתוב לכל יבצר מאומה ולא יחסר לכם בסיבת השביחה ואדרבה כי זה הגורם לכם לאכלה. וגם מרומז לכם לכל תריכסם השפעות הגשם והשפעות הגוף. זהו זה יעלה בידו. לא כן המבטל מתורה לסבת עמל דרך ארץ. זה זה לא יעלה בידו. לך ולעבדך ולאמך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך. ר"ל כי פן יאמר האדם כי טפלי חלוי כי ועבדי ומשרתי וב"ב אשר חנני השם אשר עיניהם כלות ומיתלות אלי לפרנסם ולזונם. הצטיח לנו הש"י שעי"ה שביחה הארץ ועמל התורה ישלח ברכה בזמננו ידו ומלאכתו נעשית ע"י אחרים יראה ע"י הסבות אשר הש"י מסבב לשלח ימך לעמל ויגיעה ובמעט עמלו ילית ויעשה פרי להיות לו די תרכס. וכמו ששמעתי ממורי הה"ק מפרשיס"ח ז"ל בזה הלשון תדעו נאמנה האיש אשר מתנהג כראוי להיות לרצון להש"י אז כל בני אדם הם משרתיו ולא מצע"י בני אדם אלא אפילו דוממים ואבנים הם סביות למלאות רצונו. ואמר למשל געון אחד ראה ליסע לעיר אחת לשכור איזה עסק ידוע ושמע איש אחר נוסע מקודם לשם והראשון יושב עוד צביתו ועוסק בתורה כל הלילה. מה עשה הקצ"ה מלוא לאכן שיתגלגל תחת ארפני עגלה של השני. ועי"ז נשבר העגלה שלו ולא יכול להגיע למחוז חפצו. ובתוך כך נוסע הראשון ולקח העסק ע"כ:

בפסוק

קנה מיד עמיתך אל חוטו. במדרש רבה הה"ד מות וחיים ביד הלשון כו' בר סירא אמר היתה לפניו גתלם כו'. אמר ר' ינאי ה' ככר טבול כו'. אמר רשב"ג לטבי עבדו פוק זבין לי לזו טבא נפק זבין לי לישן כו' אמר לי' מינה טבת ומינה ביסת כו'. להבין דברי חכמים וסידותם. מה שכל אחד אמר

קלסתר פניו של משה דומה לאברהם. הטוה"ה
 בזה כי אחד ה' אברהם. וה' בצחניה שלא
 ה' לריך סעד מהקב"ה לחמו. כי צנח כתיב
 את האלהים התהלך נח. כי ה' לריך סעד
 לחמו. ואלמלא הקב"ה עזרו לא ה' יכול לו.
 משא"כ באברהם כתיב אשר התהלכתי לפניו
 כי לא ה' לריך סעד ועזר. ומתחזק בצדקו
 מאליו כפרש"י שם. וזר קלסתר פניו של משה
 דומה לאברהם ולדבר בחינתו התורה הוא אך
 צבחי לקיה. וזה היתה תשובה נלחם נגד
 המלאכים. ע"כ דברי מורי ז"ל הבאחי ודבריו
 הקדושים לעיל בפרשת יתרו. הויאל לנו מזה
 שהתורה נקנה לנו בקנין כלוקח ממוכר. ואלו
 נקראים לוקחים מאתו ית'. ולדעתי כי אלו
 מוכרים ג"כ בשם מוכר כי אמתו בזה שמשכרים
 תאות הגוף בשביל התורה אלו מוכרים עצמיו
 להש". ע"ד שכתוב (במלכים א' כ"ה) רק
 לא ה' כאלחזק אשר התמכר לעשות הרע.
 ומזה טובה מרובה. וזה הרמז בכאן וכי
 תמכרו ממכר לעמית"ך. שתמכרו עצמכם
 להקב"ה [כי מבוחר במדרש גודל אהבת הקב"ה
 לישראל שקראם בני צבורי. ולא עוד שקראם
 רעים שנאמר רעך ורע אבך אל תעווב. ולא
 עוד שקראם אחים שנאמר למען אחי ורעי
 אדברה שלום בך ע"ש]. אל טוט. ירלה כי
 כמו שאם אדם מוכר דבר לחבירו מוזהר בכל
 חונו. ואם נמלא מוס בהמקח בטל המקח.
 כן בעבודת הש"י שאדם מוכר עצמו להש"י
 לריך שלא יה' בו מוס כל דבר רע. ויש
 בזה המצוה מוסר השכל בעבודת הש"י שיה'
 צבר לבב בלי שום פניה אחרת בלתי לה' לבדו.
 הן בתפילה או בהתמדת התורה לריך ליתר
 מאוד שלא יבא לידי גיאיות והתפארות ח"ו.
 ואם לאו ח"ו יש בו דין איגאה וביטול מקח.
 וכמו כן לא חנו איש את אחיו. היינו במצות
 שבין אדם לחבירו. כמו בגמית לזקה. וכמו
 כן בין הרב לתלמיד יש ג"כ ענין קנין ומכירה.
 כי התלמיד לוקח מהרב. והרב מתלמיד. כי
 אמרו ומתלמדי יתור מכולם. וע"ז הזהירה לנו
 התורה הקדושה לא חנו איש את אחיו. שלא
 להיות איגאה בהמצות הללו. שיה' טוה"ה נקי
 וברור בלא תערובת מתשבת פסול וגיאיות. כי
 הישבת

אמר משל אחר אשר לכאורה לפום רה"טא
 כונה אחת בדבריהם ומה לי המשלים שונים.
 ובאמת דברי חכמים כדרכות והמה סולם
 מוצל ארזה וראשו מגיע השמימה ומושקל
 בפלם כל אות ואות מדבריהם. וגרלה לי בעזה"י
 לפי קט שכלי כי הגה כל מצוה מתרי"ג מצות
 היא תמיד וגלחי ושייכה בכל עת וזמן ובכל
 אדם. ואפילו מי שיושב באהלי תורה תמיד ואין
 לו מקנה וקנין עם בני אדם שייך בו ג"כ מצוה
 זו וכי תמכרו כ' אל טוט. ומקודם נקדים
 דברי מורי ומאורי הה"ק הדיק מוהר"י ז"ל
 מווארקי שחמר דבר נחמד על המדרש בפרשת
 יתרו עליה למרוס שבית שבי. יכול מה שבי
 בחנם אף התורה בחנם ח"ל לקחת. יכול מה
 לקחה בגמית מצות אף התורה בגמית ממון
 ח"ל מתנות באותו שעה אמרו מלאכי השרת
 לפני הקב"ה תנה הודך על השמים. מה עשה
 הקב"ה לך קלסתר פניו של משה דומה לאברהם
 ע"כ. ואמר מורי ז"ל להבין דברי המדרש הזה
 אשר הוא סתום וגנוז וגם כי איך שייך ענין
 לקחה מהש". וכי מה מחיר נתנו לו בעד
 התורה הלא לה' הארך ומלואה. ולי הכסף
 ולי הזהב אמר ה' נבאות. ובודאי הלא אף
 במתנה נתן לנו התורה. ואולם יובן לזר שאמרו
 חז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים נמלא
 כי יראת ה' אינו בידו וברשותו ית'. והיא
 רק ביד אדם ובצחירתו וא"כ במה שאדם משכר
 תאוותו בשביל התורה כאמרם ז"ל אין התורה
 מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. בזה
 הוא קונה התורה מהש". וזה הוא בתי לקחה
 כי הוא טוחן להש"י מה שאינו בידו והוא העמל
 והגיעה ושבירת תאוות הגוף עבור התורה.
 וזה הוא לקחת. אמנם הלא אמרו חכמינו ז"ל
 אלמלא הקב"ה עזרו לא ה' יכול לו א"כ הוא
 ג"כ צבחי מתנה וזהו מהנות. באותו שעה
 אמרו מלאכי השרת נפני הקב"ה תנה הודך על
 השמים. ור"ל כי מתחלה שסברו שהוא אף
 צבחי לקחה כנ"ל. א"כ מלאכים רחוקים
 מזה. שאין בהם בתי בתירה ואין שייך גבס
 לקחה כהג"ל. אמנם באותו שעה ששמעו
 שהוא ג"כ צבחי מתנה. בקשו גם הם ואמרו
 תנה הודך על השמים. מה עשה הקב"ה לך

תועבת ה' כל גבה לב ואין לך מוס גדול
 מזה. בפרט הדורש צדיקים לרדף לזיזה נואור
 שלא יפול ברגל היצר. לאמר מה נאה דרשתי
 אשר רוח המקום ורוח הבריות טוהה ממני.
 ועי"ן נתמכר עלמו לם"א ולהיזהר כידוע.
 כמו שנאמר באחאב אשר התמכר לעשות הרע.
 וזה אפשר לרנוז בפסוק אחת קנה ואל תזכור
 ירלה שדע נאמנה שאתה בבחי' קנה מהש"י
 כי ה' יתן חכמה ומסיו דעת ותבונה. [וכמו
 שמבואר בערבי נחל ע"פ וידעת היום. ירלה
 שכאשר תשיג איזה ידיעה והשגה בתורה או
 בעבודה. והשגות אל לבבך. שתשיב הכבוד
 לבעליה ותדע שהוא מהש"י שהוא טור לבבי
 וחלקי אלהים. וגם הגשמה שהיא חלק אלהי
 ממעל שוכן בלב. ובוה מתפרש ג"כ הכתוב
 אחת מארץ תלמח. ירלה כאשר תשיג מדת עטה
 שהיא היא התורה מארץ תלמח שיוודע לך
 בבירור שאתה עפר ואפר. רק הוא כח ועזר
 אלהי אשר חנק ה' אז נדק משמים נשקף
 ואל תמכור ר"ל שחיה' הלימוד תורה לשמה
 ולא לשם פניה אחרת חלילה שלא תמכור עלמך
 עי"ן לעשות הרע בעיני ה'. ואפשר לומר בזה
 טונת תפלת ר' נחוניא בן הקנה יחי רטון
 מלפניך שלא אכשל בדבר הלכה וישמחו חברי
 בי. שלכאורה הוא בלתי מובן וכי ס"ד שתבדילו
 הקדושים ישמחו בתקלתו. אמנם הכונה בזה
 שהתפלל אולי כאשר יחדש בתורה דברים
 ערבים לאוזן השומעים חבריו השותים במא
 את דבריו. וישמחו חבריו הגדיקים אשר זכו
 לשמוע קול דבריו. ופן ואולי כשיראה שמחת
 חבריו וכאשר יונעם דבריו לחכם. יבא חלילה
 להפארות וגיאיות ויהי' שמחתם לו למוקש
 ולמכשול ח"ו. עי"ן התפלל שלא אכשל בדבר
 הלכה. הלכה לאמיתו של תורה ועי"ן ישמחו חברי
 בי שלא אכשל עי"ן כהנ"ל. ושמעתי ממורי
 מפרשים אחז ז"ל על אמרם חסידים הראשונים
 היו שוהים שעה אחת קודם התפלה ליישב
 דעתם לשמח. ושעה אחת אחר התפלה זה
 ה' ללד שתפלתם ה' וזה וללולה מאוד בקדושה
 ובטהרה. לכן היו שוהים אחר התפילה ליתן
 הכבוד וההוד לה' לבדו. שלא יבאו מזה לאיזה
 דל גיאיות. ואחר כל זה מובן המדרש הנ"ל וכי
 ברכתי

תמכרו ממכר לעמיתך כו' הה"ד מות וחיים
 ביד הלשון כי כאשר מתפאר ומתגאה עי"ן
 תפלתו ותורתו הוא גורם מות עי"ן הלשון ר"ל
 כי התמכר עלמו לם"א עי"ן לעשות הרע בעיני
 ה' אבל אם מיחד הכל לה' לבדו הוא חיים
 ביד הלשון. בר סוריא מוסיף כי לא עי"ן הלשון
 בלבד גורם מות חלילה רק ברמיזה בעלמא
 ברוח פיו של אדם ובחטטה קלה שורה לבני
 אדם איזה התפארות וגיאיות כהמשל שהיתה
 לפניו גחלת כו' ג"כ גורם רעה לעלמו. ר'
 ינאי מוסיף כי לאו דוקא אזהרה זו נאמר
 בתורה ותפלה רק בכל הגמות כמו ככר טבול
 מעורב בו חולין ותרומה וכאשר יפריש בידי
 לבד חיים בידו כו'. ר' חייא מוסיף לא זו בלבד
 בככר כי על הלחם יחיה אדם ולחם לבב
 אנוש יסעד אלא אפילו כמו כלכלה של תאנים
 כו' ומעשה דרשב"ג יורה לנו. ללד כי יש בני
 אדם העוסקים בתורה ועבודה ובמזנות. רק
 לפעמים מדברים דברי ליגנות ומדברים רע
 על חבריהם. ובפרט איתן הוזכרים על דיוק
 עתק בגאיה ובו ובעיני בני אדם הם נחשבים
 לאנשים כשרים וחסידים. ללד כי עוסקים
 בתורה ועבודה. יורה לנו התנא רשב"ג כי
 אנשים כאלה אין בהם מתוס מקב רגל ועד
 ראש. וזה שאמר כד הוי טב לית טב מינה.
 וכד ביש לית ביש מינה. נמלא שמהלשון ראי'
 לכל הגוף. ומעשה דרבי שעשה סעודה לתלמידיו
 יורה לנו שגם בין הגדיקים יש אשר לשונם
 רכה מבלי להקפיד כלל על תלמידיהם והגלויים
 עליהם. ויש גדיקים אשר המה מקפידים. עי"ן
 יורה לנו דרך ישרה שיבור לו אדם להיות לשונם
 רכה וטוב לבריות כאמרם ז"ל ולא הקפדן
 מלמד. וה' יווינו דרך הישר והטוב לפניו:
בפסוק וכו' תאמרו מה נאכל בשנה
 השביעית כו' ולויתו את ברכתי
 כו'. עי"ן בספר הקדוש נועם אלימלך שביא
 בשם אחיו הרב החסיד המפורסם ח"ו ויש
 לדקדק היות שהתורה יולאת בכלן מדרגה שדרך
 הקרא לכתוב איזה יסור לשון בפסוק ואפילו
 אות ח' ועי"ן מתורן הרבה קושיות אבל הקושיא
 בעגמה לא נכתב בתורה. וכאן נכתב הקושיא
 בתורה וטוב ה' שלא לאמר כ"א ולויתו את
 ברכתי

בכרתי ומנילח לא יקשה לשום אדם מה נאלץ. ותיקן שם ו"ל שהשם ית' ב"ה כשברא העולם השפיע מטובו לימרות מושכים שפע לזרכי בני אדם ודרך השפע שלא להפסיק כלל. רק כשאדם נופל ממדרגתו ח"ו ואין לו בטחון בצבורא ב"ה המושגית האמיתית הזו ומפניכס בריות בלי הפסק כלל. אז עושה האדם ההוא במחשבתו ההוא אשר לא מעורר פגם תלילה בעולמות עליונים ומתישין ח"ו כח בפמליה של מעלה ר"ל ואז נפסק השפע תלילה. ולדיק הש"י ב"ה לזוהי מחדש השפע שתלך כמו מתחלת הבריאה. וזה הוא וכי תאמרו. שהתורה מלמדת לאדם דרכי השם שהי' שלם בבטחונו על אלהיו ולא יאמר כלל מה יאכל כי כאשר תלילה יפול מהבטחון לחשוב מה יאכל הוא עושה פגם תלילה בהשפע ואטרתו כלפי שמיא לזוהי מחדש. אלא לא תתנהגו כך ותבטחו בה' בכל לבבכם. ואז תלך השפע תמיד בלי הפסק כלל. ואפשר לאמר שזה הסוד לכסוע תמיד לגדיק הדור (כל איש במקום שלבו תלך. כי ודאי הוא מורסם נשמתו בידוע) כמו שראינו שכאשר אחד מחוסר פרנסה וצא להלדיק. מיד יולגמו לו יאעוה. או בשאר עסק הגנרד לאדם יוושע ע"י הלדיק. כי מתמת שגפל מאמונתו ומהבטחון נשמתו לימרות השפע שלו. וכמבואר ג"כ ברמב"ם אמונה והשגחה נקשרים זה בזה ירלה אם הוא תזק בהאמונה. יש לו השגחה פרטיות ביותר משמים. ואם אין לבו תזק באמונה כראוי אזי אינו מושגת כ"כ. לכן כאשר נוסע להלדיק ע"י תפלותיו הקדושים נפתחו לטורות השפע ומתקן אותם:

בפסוק

כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו וצא גואלו הקרוב אליו (לכאורה הקרוב אליו מיותר) וגאל את ממכר אחיו ואיש כי לא יהי' לו גואל והשיגה ידו ומאל כרי גאולתו [הדקדוקים עיין במפרשי תורה]. ותבש את שני ממכרו והשיב את העדוק לאיש אשר מכר לו ושב לאחוזתו. ונראה כי מרומם בבאן מוסר השכל לאדם עלי תכל. ונקדים לזה מה דליאתא בספר הקדוש נועם אלימלך. ו"ל כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו פי' ומכר לשון גתמכר. מאחוזתו הוא העולם עליון שממנו נתלב

והוא אחוזתו באמת. ומאי תקנת' וצא גואלו הקרוב אליו וגאל את ממכר אחיו. והוא הלדיק הקרוב אליו בג"ע בהתקשרות נשמתו [כי מבואר בספרים קדושים שלפעמים יש בני אדם אשר לא ראו עגמם מעולם. וכאשר צאו יחד ורואים עגמים נהווה אהבה גדולה ביניהם. זה סימן שהם אחים בשורש נשמתם. והיו להם ישיבה אחת בג"ע. ולכן נתעורר בהם האהבה. ולכן באם ח"ו אדם שנתמכרו מעשיו מאביו שבשמים. ומכר מאחוזתו מקדושת עולם העליון שורש נשמתו. והש"י לא ידח ממנו נדח. ממילא הש"י לו איש לדיק הקרוב אליו משורש נשמתו וגאל את ממכר אחיו] וצוה בצאר ג"כ. ואיש כי לא יהי' לו גואל ירלה כי אך הלדיק שהוא מאמין בו ודבק אליו זה הוא שיכול לגאול את ממכר אחיו. ואמנם יש לאשים אשר מגובה לבם לומדים שלא לשמה. רק להיות להם שם בצרן. ודוברים על לדיק עתק בצאזה וצח. ואינם רואים להיות סרים למשמעתו ולקרוב פלגם להלדיק הדור. וזה ואיש [שואר לפי דעתו בחי' איש. ואינו רוצה להכניע עצמו להלדיק] כי לא יהי' לו גואל. כי עי"ז לא יהי' לו גואל. והשיגה ידו. כי הש"י אשר לא ידח ממנו נדח. מרחם עליו לעוררו בתשובה. [ע"ד המבואר בצורה הקדוש ויקרא ו"ל או אודע אליו תטאתו אשר חטא. ולא כתיב או טודע אליו מהו אודע אליו. אלא קוב"ה פקיד לבנם] [אפשר זה הוא לדיק הדור לאודעא לי' לבר נש ההוא חוצא דהוא חב וצוה אודע לי' בדינא כד"ל גלו שמים עוג וארץ מתקוממות לו. אודע אליו כמאל דפקין לאתרא. דתיגין בשעתא דבר נש תב קמי קב"ה ולא תשגח בתשליה לאהדרא בחיובתו קמי' מארי' ואשדי לי' בחר כתפי'. נשמתו ממש סלקא ואסהדת קמי' קב"ה כדן פקי' מלכא לבנם] ואמר או אודע אליו תטאתו אש חטא. אושית דיק עלי' ואודע לי' חוב' כד"ל אודע את ירושלים את תעובדיה בחר דמט עלי' דיני' כדן אתער רוחיה למיהדר בחיובתו קמי' מארי' ותכתנע למקרב קרצנא. [ועתה בגלות המר כבר אמרו חז"ל מי שיש לו ל נשבר מעלה עליו הכתיב כאלו הקריב כ הקרבתו

הקרבנות] דהל' מאן דלבי' גם ב' חגי ואנשי חט'יה ולא אשנת עלי'. ומאן דקאים בליליא למלטי באורייתא אורייתא קא מודעת ל' חובי' ולא במורח דינא אלא כחמא דמורעתא לברה במילי רביך. והוא לא חגי ל' והב' תיבתא קמי' מארי' עכ"ל] וזהו והשיגה ידו ומלא כרי גאולתו. ומפרש הכתוב כמה ישיג גאולתו וחשב את שני ממכרו. להיות ומארי דתושבנא. ולחשוב אשר כמה ימים ושנים נתמכרו מעשיו לאביו שבשמים וכלה בהבל ימיו ושמותיו. והשיב את העודף היינו להיות שב בתשובה גם על העודף והמותנות ולקדש עצמו במותר לו. לאיש אשר מכר לו. ירלה שישוב בתשובה להש"י שנקרא איש כמ"ה ה' איש מלחמה. יבזה יוכה להיות ושב לאחוזתו לשורש נשמתו מקור מחבתו. היולא לנו מהג"ל שעיקר תכלית האדם להיות דבוק להלדיק אשר הוא משורש נשמתו. ועי"ז יוכה להיות שב לאחוזתו. ואין אדם לומר תורה אלא במקום שלבו חפץ. כי זה הוא ודאי משיג נשמתו. ושם ישיג נצוקו ותיקונו. אמנם יזהר מאוד מאוד מלהרהר. ומכ"ס לדבר סרה על לדיקים אחרים. פנ' ת"ו ילא שכרו בהפסדו כי המבזה ת"ח הוא אחד מכ"ד דברים המעבדים התשובה ואמרו המבזה ת"ח אין רשואה למכתו. ואוי לאותו בזה בדור הזה בעו"ה כאשר יוכה אדם לדבק עצמו בלדיק אחד. מיד פוער פיו נגד שאר לדיקים. ואין זה אלא תחבולי היצר אשר פרש רשת לרגליו. להפילו עדי לא יוכל קום. הלא ידוע ומפורסם מספרים קדושים שבכל דור ודור לריכים להיות ע"ב לדיקים. ל"ז בארץ ישראל. ול"ז בשאר ארצות. וכבר אמר דהמע"ה תמותה רשע רעה ושינאי לדיק יאשמו ראה שאנאי לדיק יותר גרועים מרשעים. והנה יש אשר רטנס לדבק עצמו בלדיק הדור ללכת בדרכיו אמנם אינו יודע לאיזה לדיק ידבק עצמו. להיות לטוב לו. ע"ז שמעתי ממורי הה"ק מפרשיםחא זל"ל. שע"ז אמר דוד המע"ה. מי האיש התפך חיים לראות טוב נלור לשוקר מרע ושפתיך מדבר מרמה סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו. וכאשר יקיים כ"ז. אז עיני ה' אל לדיקים. ר"ל שיפתח ה' עיניו עיני השכל שלו לראות אל איזה

מהלדיקים אשר הוא לריך לדבק בו. אשר הוא משורש נשמתו. ושם ימלא מרגוע לנפשו: **בפסוק** אתי ה' אליהם אשר הוצאתי את ארץ כנען להיות לכם לאלהים. ופרש"י שכל הדור בא"י אתי לו לאלהים וכל שינאי ממנה כעובד ע"ז. והוא בלתי מובן. ואפשר לומר כי ביאת אדם בעו"ה. הוא דומה כחש חגר אשר בא ביומא דשוקא לקנות סחורה לפרנס מהם אשתו ובניו. ויודע בעצמו שאין עיקר דירתו שם ביום השוק. לאכול ולשתות ולהענג בתענוגים כי אין שם ביתו. כן ממש ביאת אדם לעו"ה הוא רק לקנות ולחבוף תורה ומצות לפרנסת נפשו ונשמתו. והוא רק בגר בארץ. אמנם עיקר דירתו הוא בעולם עליון. כי שם ביתו. וזהו לתת לבס את ארץ כנען. כמו שפרש"י וירא שם יהודה בת איש כנעני. תגרא. וזהו שפרש"י כל הדור בארץ [ר"ל בעו"ה] ישראל. ר"ל להיות בחי' ישראל. אתי לו לאלהים. וכל היולא ממנה. ר"ל שכל היולא מבחי' זו. וחושב בדעתו שזה העולם הוא העיקר. לאכול ולשתות ושאר תמות עו"ה. כעובד ע"ז. כי הוא עובד את עצמו וגופו. והש"י ישים חלקנו בתורתו ועבודתו אמן:

פרשת בחקותי

בפסוק אם בחקותי תלכו כו'. במדרש רבה ה"ד תשבת דרכי ואשיבה רגלי אל עדותך. והוא בלתי מובן. ושמעתי בשם מורי מוהר"י מווארקי זל"ל. כי לא כל הרועה ליפול את השם יפול. כי אם ירלה א' מפשוטי עם ליפול מצות סנדקאות. אין מלה זו מגיע לו. ואם ירלה ת"ת לקיים מצות פריקה וטעינה במקום הרבים ואינו לפי כבודו. ג"כ אין זו מלה לו. וכמו כן אם יקום אדם בבקר ויחטוף מיד הטלית ותפילין ומתפלל מיד. אינו מקיים המצוה. כי לריך מקודם לנקות עצמו ולקיים והי' מתניך קדוש. וכן בכל עניני המצוה לריך לחשוב מקודם וליישב בדעתו אם הוא מצוה אם לאו. ולזה מובן מה שכתוב כאן איש בחקותי תלכו. לשון תלוי. כיון שבכל החוקים והמצוות

והנאות לרדך עוד לעיין אם ילך בדרך ההוא ולעשות המזה אם לא, ומוכן ממילא המדרש הה"ד תשבתי דרכי כו' ;

אם בחקותי חלבו כו' וגתחו גשמיכם בעתם. הרב בעקידה והרמב"ם נחפזו בקושי' היוחר עולם ונפול בכללות הפרשה, למה זה כחבה החורה השכר של ואם בחקותי חלבו. רק כל היעודים הגשמיים, אשר הם רק תועלת הגוף, והעלימה מלבאר שכר ועונש עוה"ב והלחח הנשמה אשר יפה טעה אחת בעוה"ב מכל חיי עוה"ב. והגם כי שכר עוה"ב רמזו בקרא. כמו והתהלכתי בחוככם, ופרש"י אטייל עמכם בגן עדן ויחר מהרמזים. אבל מי יתן והי' התורה הרחיבה הדיבור בהם. למען ידעו כל עם, ולהוסיף בזה אומן וכן ציד המחמינים להשחל בכל עוז להתהלך לפני ה' בלור החיים התורה והתעודה, והנה הבע"ק מחקר שהענין הוא כמו איש מורה בחיים. ישים נקודה בחלמנו הענין לכוון בו יריית התן ע"ש. והרמב"ם מתקן כי האלחח הנפש לעוה"ב בקיום החורה הוא דבר שאינה לריכה לכתוב בחורה. כי הוא דבוקה בטבע וקאורה זה בזה. כמו האור לנר. והשכל למושכל. כן עוה"ב לתורה וקיום המזה, כי הם בעלמם אורות העליונים. וממילא הדבק בהגר יזהיר עליו האור וכו' ע"ש. ועיין בנגפי נשרים. וגראה לי בעוה"י להבין חירון על קושי' זו עפ"י משל ומליה. לנער רך בשנים ילד שעשועים וטוב שכל. אשר ראה בבית אביו פעם אחת כאשר בא קרובו אל אביו אשר לא נחראה פנים אחר זה זמן בביר. והי' לאביו שמחה גדולה, ועשה לו משתה גדול בשר ודגים וכל מטעמים. והאכילו לקרובו. וגם השקה בכל מיני משקוח טובים ויקרים, וגם הנער העלם אכל אחס בהמשתה אשר עשה לו. והי' היום ילדה אמו לאביו בן זכר נחמד למראה. והי' לאביו שמחה גדולה עד מאוד. והי' ביום השמיני כאשר מל בשר ערלתו. עשה משתה גדול לכל קרוביו ואורביו. בשר ודגים וכל מטעמים. ושפט הנער העלם בדעתו. כי בודאי יותן מכל המטעמים ג"כ להילד הצימול. מהמשתה הגדול אשר עשה

לו. כי בעבור עשה את כל הכבוד הזה. ואם האורח קרובו של אביו האכילו והשקוה מכל טוב אשר הכין לו. מכ"ש בכו האהוב ויחר מנפשו. ויהי כאשר יפן כה וכה וירא כי אין איש ממשרתי אביו שם להילד ממשחה היין מאומה. רק מעט משקה טייל בקף קטן. ואחר איזה ימים ראה כי אמו חללה לו שדיה והניקה אותו, מאוד נחפזא הנער על מעשה הזה. ותמה ואמר ושאל לאביו. כמה מהעול אשר ראיתי. מה זה ועל מה זה. כאשר נתארח אלך קרובך האהוב אלך. האכלת אותו מכל מיני מטעמים כאשר אהב. והשקית אותו בכל מיני משקים. מינים מזינים שונים. ולזה האורח היקר בך היואל מחלליך. האהוב אליך ויחר ויחר. לא יתן לו רק מעט משקה טייל זה איזה ימים. ואח"כ ריחמה עליו אמו והניקהו מחלבה ולא יוחר. והי' אביו משיב לו בטוב געס. ואמר לבנו הנער העלם. תדע נאמנה. כי ודאי ויחר אהוב אללי הילד שעשועים אשר ילדה לי אשתי מכל אשר לי. ויחר ויחר מהקרובי הנחארח אללי. אמנם ידוע תדע בני היקר. כי יש בחדס ד' כחות ללרכי גופו. פח המושך. וכח המחזיק. וכח העיכול. וכח הדוחה. וכל אלה הכחות כאשר הם בריאים ובמזג השוה אחד מחזק חבירו. כח הדוחה גורם לחזק כח המושך. ולהיות מחאזה לאכול ולשחות. וכח המושך מחזק כח המחזיק בהאכזומה. וכח המחזיק מחזק כח העיכול. זה מחזק את זה. לא כן אם הגם כח אחד אינו בבריאות אינו ראוי לאכול מאומה. כי יוכל ליפול לחולי עי"ז. ומכ"ש אם עדיין כל הכחות אינם בחזקם. כמו להילד שחתה שואל עליו בי עדיין רכים הם בטבע ולא יוכל עוד לסבול שום דבר מאכל. ללד כי הכחות הג"ל אינם פועלים בו עדיין. רק ללד רך וללול מעט. לא פן לבשר ודגים ויין כי עוד הי' לו חיי למכשול ולפוקה. עד אשר יגדל בעוה"י ומעט מעט יתחזק אללו הד' כוחות הג"ל. ולא יהי' מאוכלי שולתי. מכל אשר יתן אלהים אותי. כאשר עיטך יתון משרים אי"ה. והנמשל מובן. וגקדים עוד מה ששמעתי בשם הה"ק ב"ק מח' הרב היסודי

רצתה. האפון ליראיו. לחזות בנועם ה' אמן כיה"ר ב"ב:

אם בחקותי תלכו כו'. יראה ע"ד חקנתן ולא יעבור. כי עיקר מניעת אדם לחורה ועבודה. מלך שמתאווה לחאות עוה"ז. וכמו שאמרו ז"ל. הקנאה והתאווה והכבוד מויליין את האדם מן העולם. כי בהם מבלה כל ימיו להשיג מבוקשו. ולא ישר לו עם פנוי לחפש ולהשיג יראת ה'. ושלמה הרי"ך אמר אם תבקשנה ככסף וכמעטונים תחפשה אז תבין יראת ה'. וע"י שעמל כל ימיו לזרכי גופו למצוא סרף לביתו ושאר תאוות הגוף לא יכול לבקש ולחפש יראת ה'. אמנם באמת אין אדם משיג מאומה בעמלו. רק אשר נגזר עליו מן השמים. והוא חק נתן ולא יעבור. [סתק הוא לישאל דמוני]. והמקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ. וכאמרו זכ"ה מלאכתו נעשית ע"י אחרים. וזה מרומם במקראי קודש. אם בחקותי תלכו שתדע שהוא מן השמים. ואין אדם פועל מאומה בעמלו. והכל הוא בבחי' חק ולא יעבור. וע"י בבחינה זו ואת מלותי תשמורו. תוכלו לשמור ולקיים המצוות. וענין תשמורו. יגיד לנו הכתוב מוסר השכל. כמו שגזר הפרדס אשר צריך לשמור האילנות. בתחלה כאשר התחילו לראות הציגים באילנות. צריך לשמור שלא יאכלו התולעים אותם. ואח"כ צריך שמירה מרוחות רעות. ואח"כ כשנתגדל הפרי. צריך שמירה מהחולעים. כי הגם שנתגדל הפרי בזהו והדר מאוד. ובטעם וריח טוב עליה"ט. אבל כאשר ירחש תולעת אחת בהפרי. אז ישחת תוארו. ויחובל הדור ויפג טעמו. וריחו נמר. ולא יסוה למאומה. כן אדם עלי תבל דומה לזילין העושה פרי מהאדריס ויפס הם מלות ומעש"ט העולים לשלחן מלכים. מלכו של עולם. וצריך להיות ציזי ושכר ולשמור. את כל אשר יעשה ילליו. ולילה כיום יאיר לו להשתדל ויעשה פרי. אשר אין מוס בם. להיות לרצון להשי"י. וע"ז כתיב טור תאנה יאכל פריה. וחייב כל אדם מיד כשקם ממטו. להשגיח ולשמור האילן וענפיו. הם רמ"ח אבריו וש"ה גידיו מחולעים ומרוחות

ז"ל על מה שמבואר בזה"ק תרי"ג מלת הם תרי"ג עיטין. ואמר הלא עטות שייך שעל ידיהם יגיע למחוז חפלו לדבר המבוקש אליו. וכאן מה זה העסק ודבר המבוקש אליו. אשר יגיע לו ע"י התרי"ג עיטין. הלא זה עלמו הוא העסק והמבוקש שיקיים תרי"ג מצות. שלא ע"מ לקבל פרס. ואמר ודאי כאשר אדם מקיים התרי"ג מצות. אז יודע לו החפץ ועסק המבוקש. יראה בזה כי ודאי עיקר החפץ הוא דביקות אלהי אשר אדם זוכה אליו לעוה"ב. אמנם כי אדם גוש אדמה אשר יצר לב אדם רע מנעוריו. היתכן להגיד לו ולהטעימו אותו הענין היקר הזה מעין העוה"ב והוא כמשל הילד הנ"ל. אמנם כאשר אדם מקיים התרי"ג מצות. נתקדשו ונטהרו אבריו וגידיו. כי רמ"ח מ"ע הם נגד רמ"ח אברים ושם"ה מלות ל"ח הם נגד שם"ה גידים כידוע. ולכן התרי"ג מצות הם עטות גדולים וקדושים שיתקדשו על ידם הרמ"ח אברים ושם"ה גידים להיותם ג"כ רוחניים דומה למלאך ה' לבאות קדוש יאמר לו [ותגוד ואלהיו יוכיחו אשר עלו בסערה השמימה עם גופם וריב"ל שנכנס לג"ע חו. לזד שזדרכו גופם ונתהפך לרוחי. וזהו אמר שמואל נהירין לי שבילי דרקיעא כשבילי דנהרדעא]. ואז יגיע וישיג חפץ המבוקש והעסק העקרי. היינו דביקות אלהי מעין עוה"ב. ולכן אי אפשר להגיד לגוף הגשמי ענין עוה"ב כמשל הילד הנ"ל. אמנם התורה יען לנו עזה טובה שיקיים אדם תרי"ג מצות. אשר על ידם ממילא יודע לו ענין היקר. ויוטעם לחבו עריבות וידידות הדביקות אלהי. אשר א"א לגלות לו ולהביט קודם קיום המצות. וזה ופשיטת את כל מצותי. אז והייתם קדושים לאלהיכם. שחשינו קדושת ודביקות אלהים. אמנם לעצות הללו. הם התרי"ג מצות. צריכים ג"כ לרכי עוה"ז. כמו מצות דקה. אחרוג נאה עליה נאה וכדומה. ע"י הבטיח לנו הש"י אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם וכו'. וכל טוב עוה"ז. לשגיגו בסדקת לקיום המצות ועל ידם ישיגו החפץ המבוקש ותכלית הגרלה. טוב עוה"ב אשר עין לא

ומרוחות רעות הם תאות ה'ר מזלי לעשות
שום דבר בשום אבר ולא להוליד דבור קל
מפיו. רק לתורה ועבודה. ועי' יליות ועשה
פרי מהדורים ויכול לקיים מלות בכל לבבך.
אחיה עבודה שכלב זו תפלה. בדחילא ורחימא.
וכאשר אדם מתנהג ככה. ומקדש עצמו מיד
בבקר בקומו ממתנו. מקיים בזה ראשית
בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך. והוא
ראשית בכורי מחשבתי. כאשר שמעתי ממורי
הה"ק מפרשיתחא זללה"ה כאשר הבאתי
כמה פעמים. ואחר התפילה לריך ג"כ שגירה
כמו הפרי גם אחר שנתגדל וגמר לריך
שמירה מהתולעים. כמו כן גם אחר התפלה
לריך שמירה שלא יתגאה עי' תפלתו שהתפלל
בבונה. [ולזה חסידים הראשונים היו שוים
שעה אחת אחר התפלה. להתכונן בדעתם שלא
לתכלית השפלות שלא ילכו בדעת הגאות מחמת
התפלה וישיבו הכבוד לבעלי. כי מה' היתה
להם זאת ולא בכחם ובעולם ידם עשו להם
את התפלה הזו להתפלל בבונה ודחיקות אלהי.

ע"ד המצואר בערבי נתל ע"פ וידעת היום
והשבות אל לבבך. הבאתי כמה פעמים לעיל
ואז הוא פרי מהדור פרי הילולים לה'. וזהו
ואת מלותי תשמעו כהל"ל. ואז ועשיתם אותם
עשיה אמיתית. תליתו ותעשו פרי. כרעון
יולריתו ית'. ונתתי גשמיכם בעתם. הם עמי
הגשמיים לרכי הגוף. בעתם בכל עת חמון
אשר ילמדתו הן באכילה ושתי' או בביראות הגוף.
וכמו שפירש הרמב"ן והי' אם שמוע כ' ובירך
ה' את לחמך ואת מימך והסירתי מחלה
מקרבך ר"ל שהש"י בירך הלחם והמים שיהי'
בהם כח הרפואה להסיר מחלה מקרבך. ונתנה
הארץ יצולה ועץ השדה יתן פרי' הם כוחות
הגוף הרמ"ח אברים ושם"ה גידים כולם יהיו
מקודשים לשמים ויליתו ויעשו פרי בקדושה
וטוהרה. וישבתם לבטח בארצכם הוא ארצות
ימים ושנים על התורה והעבודה. או יאמר
ע"ד המצואר ברמב"ם שכל מקום שנאמר
הארץ הוא ארץ העליזות. וזה וישבתם לבטח
בארצכם בגן עדן עליון. אמן כיה"ר :

ספר במדבר

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל
מועד לאמר. ועיין ג'אזה"ח הקדוש
דבאן נכתב הכלל קודם להפטר במדבר סיני
באהל מועד ובסיפא דקרא נכתב הפטר קודם
להכלל באחד לחוד השני ואח"כ בשנה השנית
ע"ש מה שתיך. וגראה בעזרי' דהנה נודע
שכל התורה נלחיות וטוהג בכל מקום ובכל זמן
ועיין בספר תולדות יעקב יוסף ח"ל שכתב
שה' משה ראש לכל דורו שהי' דור דעה.
כך בכל דור ודור הראש שבהם הכשרים הם
מגלוי משרע"ה וכמ"ש בתקונים ובמדרש.
וח"ש מה שהי' הוא שהי' וכו' וגם בל"ה
מי שיש לו דעה נקרא משה ובאשר הי' בדורו
של משה. כך הוא בכל דור ודור וכו' כמ"ש
בכתבים עכ"ל ע"ש. ונודע כי משה הוא
הדעת כל ישראל וזה גרנו בצורתינו הקדושה.
וידבר ה' אל משה. התורה לימוד איתנו הדרך

אשר נלך בה להשיג בחי' משה והוא בחי'
הדעת. בידבר ע"ד אמרס ז"ל אין התורה
מתקיימת אלא במי שמשים עצמו כמדבר.
והוא תכלית מדרגת השפלות וענות דק.
ואז ישיג למדרגת סיני' שיהיה לו התורה כמו
בהר סיני. ואח"כ בזה"ל מועד"ד שזמין לו
הש"י תלמידים הגונים ויתקבלו אל אהלו בכל
מועד חמון לשמות בלגא את דבריי. להורותם
את הדרך ילבושה ואת המעשה אשר יעשון.
באח"ד ששי' דביקות האמיתי באחדות הפשוט
כמ"ש ובו הדבק [ודרשו חז"ל ובי אפסר
לדבק בו והלא אש אוכלה הוא אלא הדבק
בת"ת ועיין בס' הק' תולדות יעקב יוסף
שע"י דביקות בת"ת יוכל לדבק בו ית' והוא
עיקר מיסודי התורה ודרכי העבודה להיות
דבוק כל ימיו לת"ת ולדיק הדור ואשרי למי
שזכה בזה מנעוריו וכמצואר במדבר ויאמרו
בה'